

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS KONTROLĖ**

**2000 METŲ VEIKLOS
ATASKAITA**

VILNIUS

KONTROLIERIAUS ŽODIS

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo statuto 206 str. 5 d., teikiu Seimui Valstybės kontrolės 2000 metų veiklos ataskaitą.

Joje pateikti svarbiausi šios institucijos praėjusių metų veiklos rezultatai, nurodomos reikšmingos problemos bei galimi jų sprendimo būdai.

Valstybės kontrolė yra konstitucinė, Lietuvos Respublikos Seimui atskaitinga aukščiausioji ekonominės finansinės kontrolės valstybės institucija, kuri prižiūri, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas, kaip vykdomas valstybės biudžetas. Institucijos paskirtį, teisinius veiklos pagrindus, kompetenciją, funkcijas, struktūrą, nustato 1995 m. priimtas Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas.

Lietuvai rengiantis tapti Europos Sąjungos nare, valstybinėms institucijoms keliami efektyvių administracinių gebėjimų reikalavimai. Praėjusiais metais Europos Sąjungos SIGMA organizacija (Parama Centrinės ir Rytų Europos šalims tobulinant valdymą ir administravimą) atliko ekspertinį Valstybės kontrolės vertinimą (nuodugnią apžvalgą), siekdama pateikti rekomendacijas, kaip perimti geriausią pasaulio šalių aukščiausiųjų kontrolės institucijų patirtį, atsižvelgiant į šalies specifines aplinkybes. Jų pagrindu ir konsultuojant Europos Sąjungos ekspertams, rengiamas Valstybės kontrolės strateginio vystymo planas 2001-2005 metams. Jis apims naujų įstatymų parengimą, struktūrinį bei funkcinį Valstybės kontrolės sistemos pertvarkymą, kompiuterizuoto audito atlikimą, aukštos kvalifikacijos specialistų rengimą, ilgalaikį profesinį mokymą, kad galima būtų atlikti kokybišką finansinį ir veiklos auditą pagal tarptautinius audito standartus. Realizavus šį planą, Valstybės kontrolė taptų modernia, klasikine išorės valstybinio audito institucija ir atitiktų Europos Sąjungos keliamus reikalavimus finansų kontrolei.

2000-aisiais metais papildžius Valstybės kontrolės įstatymą, mūsų institucijai pavesta kontroliuoti iš Europos Sąjungos fondų gaunamų lėšų naudojimą valstybės institucijose ir atlikti išorės auditą. Rengdamasi šias užduotis atlikti, administracija skatino kontrolierius efektyviau kelti profesinę kvalifikaciją, organizavo kursus, seminarus, praktinius mokymus pagal maksimaliai individualizuotas ir specializuotas programas.

Valstybės kontrolė praėjusiais metais atliko daugiau veiklos auditų, kurių metu buvo vertinama valstybės ir savivaldybių ūkio subjektų veikla taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu.

Kiekvienas mokesčių mokėtojas turi teisę žinoti, ar teisėtai ir efektyviai naudojamos nacionalinio biudžeto lėšos, kaip valdomas ir naudojamas valstybės turtas, todėl Valstybės kontrolės, kaip išorės auditoriaus, vaidmuo yra ypač svarbus.

Valstybei reikšmingų tikrinimų ataskaitas bei išvadas teikiame svarstyti Seimo atitinkamiems komitetams. Taip išplečiama parlamentinė valstybės turto ir biudžeto lėšų panaudojimo kontrolė ir užtikrinama, kad Vyriausybė įgyvendins Valstybės kontrolės sprendimus ir rekomendacijas. Tikiuosi, jog Seime įsteigus Valstybinio audito ataskaitų komitetą, ši bendra veikla taps dar efektyvesnė.

Valstybės kontrolierius

Jonas Liaučius

TURINYS

	psl.
1. VALSTYBĒS KONTROLĒS STRUKTŪRA IR VEIKLOS ORGANIZAVIMAS	7
2. VEIKLOS REZULTATAI	21
3. VEIKLOS PROBLEMAS IR TOLESNIS VYSTYMAS	45

1. VALSTYBĖS KONTROLĖS STRUKTŪRA IR VEIKLOS ORGANIZAVIMAS

Valstybės kontrolės veiklos tobulinimas 2000 metais buvo tęsiamas tokiomis pagrindinėmis kryptimis:

- Teisinių pagrindų tobulinimas.
- Struktūros tobulinimas ir darbo organizavimo pertvarka.
- Kvalifikacijos kėlimas, pažangiausių audito procedūrų įsisavinimas.
- Bendradarbiavimas su pasaulio audito organizacijomis ir užsienio valstybių aukščiausiosiomis kontrolės institucijomis.

1.1. Teisinių pagrindų tobulinimas

Siekdama tobulinti jos veiklą reglamentuojančius ir su jos veikla susijusius teisės aktus, Valstybės kontrolė 2000 metais parengė ir pateikė Seimui, Prezidentui, Seimo komitetams 11 siūlymų dėl įstatymų bei Kodeksų straipsnių pakeitimų, aiškinamuosius raštus. Dėl 18-kos įstatymų bei Vyriausybės nutarimų projektų, parengtų kitų institucijų, Valstybės kontrolė pateikė pastabas ir pasiūlymus.

Valstybės kontrolė pateikė siūlymą sugriežtinti Administracinių teisės pažeidimų kodekso 15 straipsniu numatytą pareigūnų, kurie atsako pagal drausmės statutus, atsakomybę už biudžeto asignavimų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos pažeidimus. Į Valstybės kontrolės argumentus buvo atsižvelgta ir ATPK 15 str. 1 d. buvo pakeista 2000 06 15 įstatymu Nr.VIII-1734, sugriežtinant pareigūnų atsakomybę už finansinius pažeidimus.

TARPTAUTINĖS AUKŠČIAUSIŲJŲ
AUDITO INSTITUCIJŲ
ORGANIZACIJOS (INTOSAI)

LIMOS DEKLARACIJA

DĖL VIEŠŲJŲ FINANSŲ KONTROLĖS
SVARBIAUSIŲJŲ DIREKTYVŲ

priimta INTOSAI IX-jame kongrese
1977 metais

PRATARMĖ

INTOSAI kongresas, įvykęs Limoje, atsižvelgdamas į tai, kad

- tvarkingas ir ekonomiškasis valstybės fondų naudojimas yra viena iš svarbiausių tinkamo valstybės finansų valdymo bei efektyvių valdžios institucijų sprendimų prielaidų;

- siekiant šių tikslų, kiekvienoje valstybėje neišvengiamai turi funkcionuoti Aukščiausioji kontrolės institucija, kurios savarankiškumas garantuojamas įstatymu;

- tokia Institucija tampa dar labiau reikalinga tiek valstybei plečiant savo veiklą socialiniame ir ekonominiame sektoriuje, tiek įgyvendinant tradicinius finansinius planus;

- specifiniai kontrolės tikslai, tokie kaip teisingas ir ekonomiškasis viešųjų fondų naudojimas, efektyvus finansų valdymo tobulinimas, griežtai reglamentuota administracijos veikla, informacijos pateikimas valdžios institucijoms ir visuomenei, skelbiant objektyvias ataskaitas, yra Jungtinių Tautų siekius atitinkantys bei valstybės stabilumą garantuojantys veiksniai;

- buvusiuose tarptautiniuose Aukščiausųjų kontrolės institucijų kongresuose plenarinės asamblėjos patvirtino rezoliucijas, kurių idėjoms pritarė visos šalys narės, NUTARIA:

- išspausdinti ir išplatinti dokumentą, pavadintą "Limos deklaracija dėl viešųjų finansų kontrolės svarbiausiųjų direktyvų".

(tęsinys)

1. BENDRIEJI NUOSTATAI

1 straipsnis. Kontrolės tikslas

Kontrolė yra būtinas viešųjų finansų valdymo elementas, nes toks valdymas skatina atsakomybę visuomenei. Kontrolė - ne savitikslių, o būtina reguliavimo sistemos dalis, kurios tikslas - kuo anksčiau atskleisti nukrypimus nuo priimtų standartų ar pažeidimus, teisėtumo, ekonomiškumo, rezultatyvumo ir efektyvumo srityse, kad būtų galima pataisyti padėtį, esant reikalui patraukti kaltus asmenis atsakomybėn, atlyginti nuostolius arba imtis priemonių, kurios ateityje užkirstų kelią pažeidimams arba bent sumažintų jų atsiradimo galimybę.

2 straipsnis. Išankstinė kontrolė ir paskesnioji kontrolė

1. Išankstinė kontrolė yra administracinių ir finansinių veiksmų (operacijų) tikrinimas, atliekamas prieš juos vykdam; paskesnioji kontrolė yra tokių veiksmų ir operacijų tikrinimas po to, kai jie yra įvykę.

2. Efektyvi išankstinė kontrolė yra būtina viešųjų finansų ir materialinio turto valdymo sistemos dalis. Ją gali atlikti aukščiausiosios kontrolės institucijos (toliau - AKI) ar kitos kontrolės institucijos.

3. Išankstinis patikrinimas, kurį atlieka AKI, turi tą pranašumą, kad teikia galimybę užkirsti kelią būsiamiems pažeidimams. Tačiau ji turi ir trūkumų, kurių pagrindinis yra tai, jog AKI yra pernelyg apkrautas darbu, o jų atsakomybė prieš įstatymą yra neapibrėžta. Paskesnioji kontrolė, kurią atlieka AKI, įgalina patraukti atsakomybėn kaltus asmenis, priversti kompensuoti padarytą žalą ir užkirsti kelią pažeidimams atsirasti ateityje.

4. Ar AKI atlieka išankstinius patikrinimus, ar ne, priklauso nuo konkrečios šalies įstatymų, vidaus sąlygų ir AKI keliamų reikalavimų. Tuo tarpu paskesnioji kontrolė yra AKI tiesioginė pareiga ir teisė, nepriklausomai nuo to, atlieka ji išankstinius tikrinimus, ar ne.

2000 metų vasario mėnesį buvo pasiūlytos pataisos Valstybės ir savivaldybių turto valdymo ir disponavimo juo įstatymui. Jomis siekta aiškiai reglamentuoti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto apskaitą. 2000 05 18 įstatymu Nr.VIII-1686 siūlomos pataisos priimtos.

Praėjusių metų pradžioje ypatingos skubos tvarka buvo parengtos Valstybės kontrolės įstatymo 10 straipsnio 2 dalies pataisos, kuriomis Valstybės kontrolei priskirta kontroliuoti iš Europos Sąjungos gaunamų lėšų panaudojimą bei esant reikalui atlikti išorės auditą valstybės institucijose bei įstaigose. Tai buvo reglamentuota 2000 04 11 įstatymu Nr.VIII-1617. Tuo pačiu įstatymu Valstybės kontrolei numatyta papildoma funkcija, prireikus, kontroliuoti akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių, kurių daugiau kaip 50 procentų balso teisę turinčių akcijų priklauso savivaldybėms, ūkinę ir finansinę veiklą.

Lietuvos Respublikos Seimui 2000 04 25 buvo pateiktas Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnio 1 d. 3 punkto pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siūloma suteikti teisę Valstybės kontrolei vertinti valstybės institucijų ir įstaigų administracinės veiklos kokybę, efektyvumą bei vidaus audito sistemos patikimumą.

Lietuvos Respublikos Seime 2000 10 02 dieną įregistruotas Vyriausybės pateiktas Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas (Nr.P-2955), tačiau į siūlomą nuostatą neatsižvelgta.

Valstybės kontrolė aktyviai dalyvavo (teikė projektus ir argumentuotai juos gynė) Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo bei Valstybės tarnybos įstatymų svarstyme siekdama, kad būtų sureikšmintas Valstybės kontrolės pareigūnų statusas. Į Valstybės kontrolės pasiūlymus buvo atsižvelgta tik iš dalies, t.y. Valstybės tarnybos įstatymas netaikomas tik valstybės kontrolieriui ir jo pavaduotojams (2000 08 29 įstatymas Nr.VIII-1903).

Siekiant reglamentuoti Valstybės kontrolės prevencinius uždavinius ir veiksmus, apibrėžti jos santykius

su teisėsaugos institucijomis, atsisakyti nebūdingų audito institucijai funkcijų (kvotos, revizijų) 2000 metų pabaigoje buvo parengtas Valstybės kontrolės įstatymo pakeitimo įstatymo bei Baudžiamojo proceso kodekso 134 straipsnio pakeitimo įstatymo projektai. Seimas šių projektų iki šiol nesvarstė.

Valstybės kontrolė taip pat yra pateikusi Lietuvos Respublikos Seimo Statuto 176 str. 2 d. ir 177 str. 2 d. pakeitimo Statuto projektą, kuriuo siūloma reglamentuoti valstybės kontrolieriaus išvados dėl valstybės biudžeto projekto pateikimą svarstyti Seime.

2000 metais Valstybės kontrolė pareiškė pastabas ir siūlymus dėl Baudžiamojo proceso kodekso projekto, Lietuvos banko įstatymo pakeitimo įstatymo, Audito įstatymo papildymo įstatymo, Valstybės skolos įstatymo pakeitimo įstatymo, Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo, Apskaitos įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo pakeitimo įstatymo projektų, pareiškė atsiliepimus dėl Korupcijos prevencijos įstatymo ir Nacionalinės antikorupcinės strategijos projektų, taip pat pastabas ir siūlymus Vyriausybės nutarimų projektų, vidaus kontrolės ir vidaus audito sistemos diegimo, paskolų, perduodamų administruoti akcinei bendrovei Turto bankui, priemonių valstybės tarnautojams.

Valstybės kontrolės vadovybė, specialistai nuolat tobulina teisinę bazę. Rengiamas naujas Valstybės kontrolės įstatymas, Tarnybos Valstybės kontrolėje statusas.

1.2. Valstybės kontrolės taryba

Valstybės kontrolės taryba sudaryta remiantis Valstybės kontrolės įstatymu ir veikia ji kaip patariamoji institucija vadovaudamasi nuostatais. Per 2000 metus taryba buvo surengusi 11 posėdžių, kuriuose buvo nagrinėjami 37 klausimai. Didžiausias dėmesys buvo skiriamas kontrolės skyrių veiklai, jos gerinimui, taip pat darbuotojų kvalifikacijos kėlimui.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO 10 STRAIPSNIO PAPILDYMO ĮSTATYMAS

**2000 m. balandžio 11 d. Nr. VIII-1617
Vilnius**

(Žin., 1995, Nr. 51-1243; 1998, Nr. 38-999)

1 straipsnis. 10 straipsnio 2 dalies papildymas

10 straipsnio 2 dalies 19 punkte po žodžių "įmonių" įrašyti žodžius "taip pat akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių, kurių daugiau kaip 50 procentų balso teisę turinčių akcijų priklauso savivaldybėms", papildyti dalį 20 punktu ir šiuos punktus išdėstyti taip:

"19) esant reikalui, savivaldybių biudžetų vykdymą, savivaldybių įstaigų bei įmonių, taip pat akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių, kurių daugiau kaip 50 procentų balso teisę turinčių akcijų priklauso savivaldybėms"

20) iš Europos Sąjungos fondų gaunamų lėšų naudojimą valstybės institucijose bei įstaigose ir, esant reikalui, atlieka išorės auditą."

**Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo
priimtą įstatymą.**

**RESPUBLIKOS PREZIDENTAS VALDAS
ADAMKUS**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS KONTROLĖS
ĮSTATYMAS**

1995 M. GEGUŽĖS 30 D. NR. I-907
Vilnius

**34 straipsnis. Valstybės kontrolės
taryba.**

Valstybės kontrolėje sudaroma ir veikia patariamoji institucija – Valstybės kontrolės taryba. Į ją įeina valstybės kontrolerius, jo pavaduotojai, kontrolės skyrių viršininkai.

Valstybės kontrolerius yra valstybės kontrolės tarybos pirmininkas.

Valstybės kontrolės tarybos funkcijas bei darbo tvarką nustato valstybės kontrolerius.

Be šių klausimų, buvo svarstomi ir kiti institucijai aktualūs dalykai:

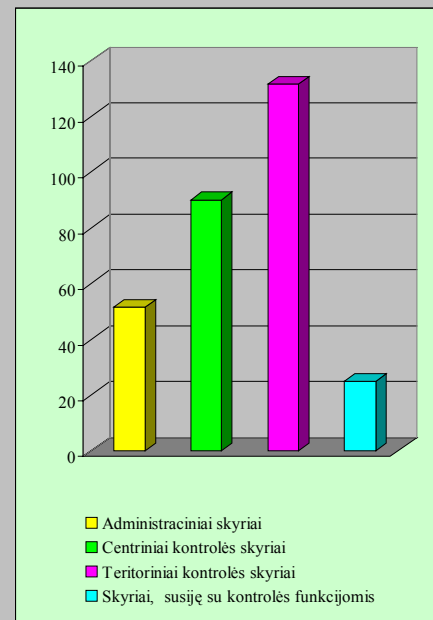
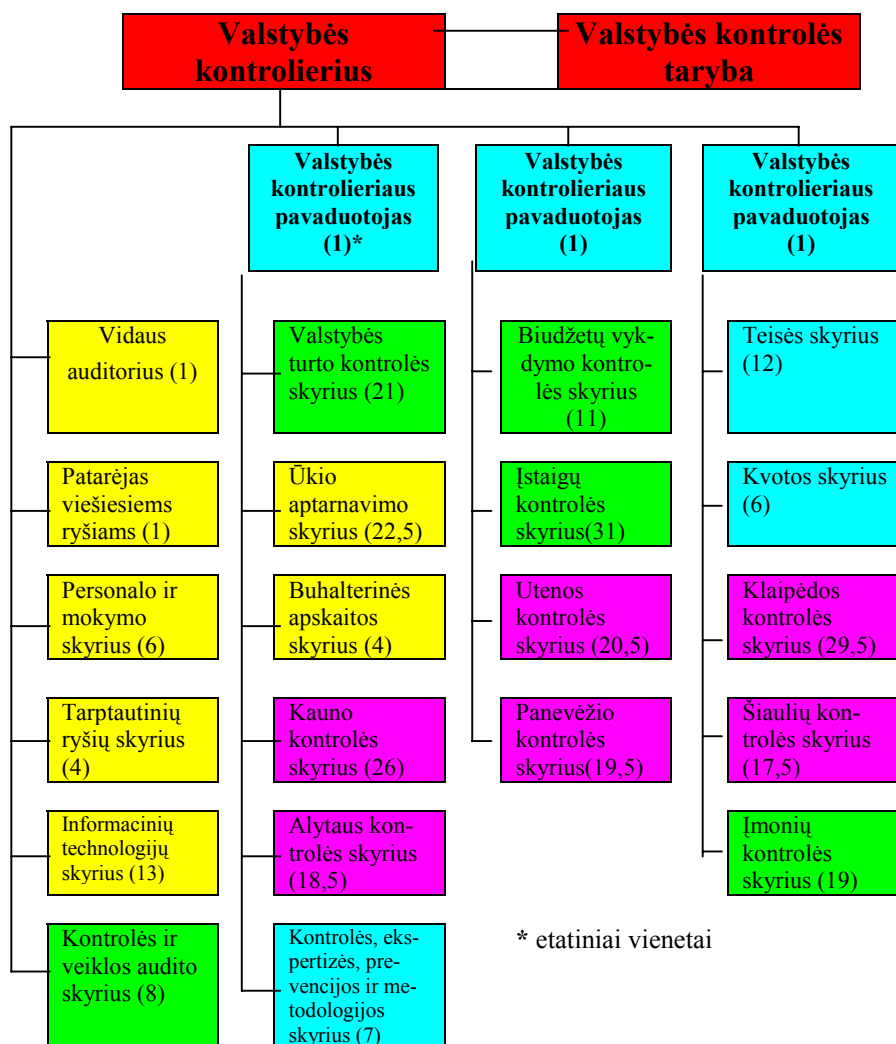
- Valstybės kontrolieriaus išvados dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ataskaitos apie valstybės skolą 1999 metais projektas;
- Valstybės kontrolieriaus išvados dėl Lietuvos Respublikos 1999 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos projektas;
- 2001 metų suvestinės atskaitomybės ir veiklos rezultatų tikrinimų (auditų) vykdymo programa;
- Kontrolės skyrių 2001 metų tikrinimų (auditų) vykdymo programa;
- Valstybės kontrolės nemokių įmonių problemoms spręsti priemonių plano vykdymas;
- SIGMOS (ES Paramos organizacija Centrinės ir Rytų Europos šalims tobulinant valdymą ir administravimą) tikrinimo išvados;
- Valstybės kontrolės įstatymo projektas;
- Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 36 str. nuostatų vykdymo problemos.

1.3. Struktūra ir jos tobulinimas

Šiuo metu veikianti Valstybės kontrolės struktūra (pavaizduota schemeje žemiau) buvo suformuota 2000 metais.

Šiuo metu Valstybės kontrolėje yra:

- 11 kontrolės skyrių, iš kurių 6 – teritoriniai (1 diagrama);
- 3 skyriai, tiesiogiai susiję su kontrolės funkcijomis (Kontrolės, ekspertizės, prevencijos ir metodologijos, Teisės ir Kvotos);
- 5 administraciniai skyriai (Personalo ir mokymo, Tarptautinių ryšių, Informacinių technologijų, Ūkio aptarnavimo ir Buhalterinės apskaitos);

1 diagrama. Valstybės kontrolės struktūra

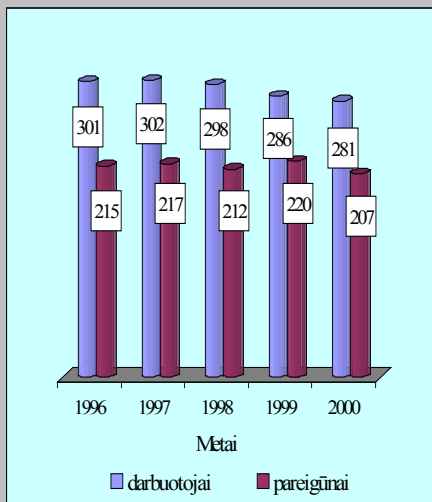
- 2 savarankiškos pareigybės, kurių darbuotojai atsakingi už tam tikrą veiklos sritį (vidaus auditorius ir patarėjas viešiesiems ryšiams).

Siekiant gerinti Valstybės kontrolės vadybą ir darbo organizavimą, taupyti biudžeto lėšas bei atsižvelgiant į Paramos grupės Centrinės ir Rytų Europos šalims tobulinant valdymą ir administravimą (SIGMA) rekomendacijas 2000 m. buvo įsteigti 4 skyriai, panaikinti nedidelės apimties kontrolės skyriai (Žemės ir miškų ūkio, Susisiekinimo ir statybos, Pramonės, ryšių ir energetikos, Krašto apsaugos ir teisėsaugos ištaigų kontrolės skyrių) ir įsteigti stambesni struktūriniai padaliniai, apimantys buvusių skyrių veiklos sritis. Taip pat buvo įsteigti du nauji padaliniai –

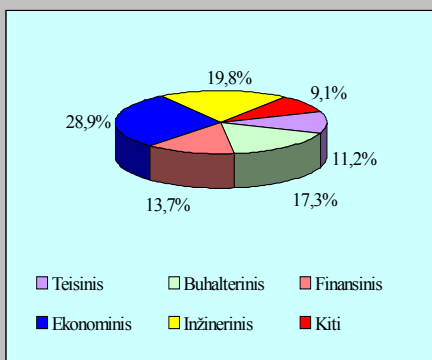
Kontrolės ir veiklos audito skyrius, kuris vertina tikrinamųjų valstybės ir savivaldybių institucijų ūkio subjektų veiklą taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu, bei Kontrolės, ekspertizės, prevencijos ir metodologijos skyrius, kurio aukščiausiosios kvalifikacinės kategorijos specialistai vertina kontrolės skyrių atliekamus tikrinimus, teikia išvadas bei siūlymus dėl kontrolės darbo kokybės ir efektyvumo gerinimo, prevencinių priemonių, taip pat rengia tikrinimų metodikas bei audito vadovus.

Atsižvelgiant į darbų apimtį, buvo įsteigta 15,5 etato.

2000 metais taip pat buvo reorganizuotas teritorinių kontrolės skyrių darbas, paskiriant teritorijas pagal Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą. Be to, buvo įkurtas Panevėžio kontrolės skyrius. Šiuo metu Valstybės kontrolės padaliniai yra Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje ir Utenoje.

2 diagrama. Valstybės kontrolės darbuotojų dinamika.

3 diagrama. Valstybės kontrolės darbuotojų išsilavinimas.

1.4. Darbuotojai ir kvalifikacijos kėlimas

Valstybės kontrolėje 2000 m. gruodžio 31 d. dirbo 281 darbuotojas (2 diagrama), iš jų 207 pareigūnai ir juridinių tarnybų darbuotojai (73,6%). Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo nustatytos sudėtingos priėmimo į tarnybą procedūros Valstybės kontrolės personalas nesuformuotas.

Per 2000 metus iš tarnybos atleista 27 darbuotojai, priimta 21, personalo kaita sudaro 5,3 %.

Valstybės kontrolėje pagal išsilavinimą daugiausia dirba ekonomistų (3 diagrama).

Siekiant nustatyti, ar pareigūnai atitinka keliamus reikalavimus, 2000 m. buvo atlikta Valstybės kontrolės pareigūnų atestacija. Joje dalyvavo 73,9 % visų pareigūnų.

Atestacijos metu 15 pareigūnų buvo neatestuoti, 17 – atestacija atidėta, 77 – pasiūlyta gilinti profesines žinias. 6 pareigūnams po atestacijos viena pakopa kvalifikacinė kategorija sumažinta, 7 - kvalifikacinė kategorija pakelta.

2000 m. vienas darbuotojas buvo apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu, 5 darbuotojams Lietuvos Respublikos Prezidentas įteikė padėkos raštus, 25 darbuotojams valstybės kontrolierius pareiškė padėką už profesionalų ir sąžiningą darbą.

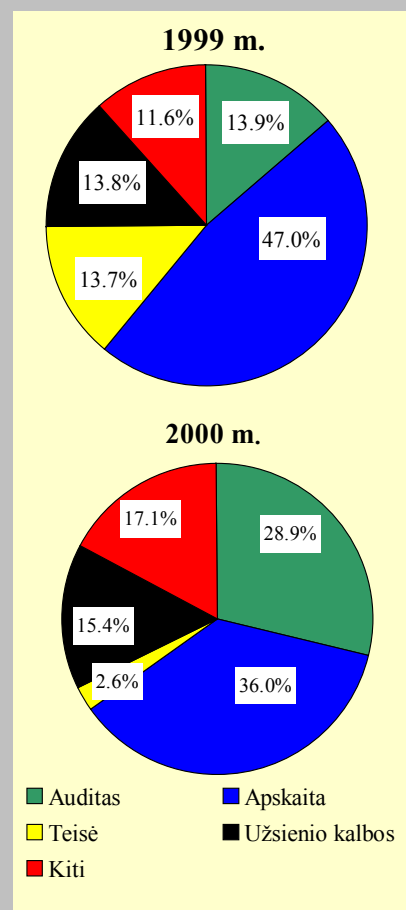
24 darbuotojams paskirtos drausminės nuobaudos.

Reikalavimai Valstybės kontrolei nuolat auga, todėl būtina turėti atitinkamos kvalifikacijos specialistus nustatytoms užduotims atlikti. Valstybės kontrolės funkcijų vykdymas reikalauja plačių ir gilių žinių. Valstybės kontrolės įstatymo 11 str. (1998 m. balandžio 7 d. įstatymo Nr.VIII-692 redakcija) nurodyta, kad Valstybės kontrolė, vykdydama savo funkcijas, gali įvertinti tikrinamų valstybės ir savivaldybių institucijų bei ūkio subjektų veiklą taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu. Praėjusių metų pradžioje Valstybės kontrolės įstatymo 10 str. buvo papildytas 20 p. (2000 m. balandžio 11 d. įstatymo Nr.VIII-1617 redakcija), kuriuo Valstybės kontrolei priskirta kontroliuoti iš Europos Sąjungos fondų gaunamų lėšų naudojimą valstybės institucijose bei įstaigose ir prireikus, atlikti išorės auditą.

Siekdamas sėkmingai atlikti nustatytas užduotis, bet turėdamas ribotas galimybes, kiekvienas Valstybės kontrolės pareigūnas prisiima didelę atsakomybę ir suinteresuotumą ugdyti savo kompetenciją.

Kvalifikacijos kėlimas pagal mokymo sritis 1999-2000 m. pateiktas 4 diagramoje.

Siekiant veiksmingai organizuoti mokymus ir kvalifikacijos kėlimą, buvo patvirtinta kontrolės darbuotojų kvalifikacijos kėlimo programa, kurią

4 diagrama. Kvalifikacijos kėlimas pagal mokymo sritis 1999-2000 m.

įgyvendinant 2000 metais buvo rengiami kursai, seminarai, paskaitos, diskusijos. Pagrindinė kvalifikacijos kėlimo tema, kuriai buvo teikiamas prioritetas - pasirengimas veiklos auditui. Šiuose mokymuose dalyvavo per 200 pareigūnų.

Be kitų, taip pat vyko seminarai finansinės apskaitos, finansinių nusikaltimų tyrimo problemų, nusikaltimų ūkininkavimo tvarkai klausimais; skaitomos paskaitos apie valdymą, viešąjį administravimą ir vadybą; taip pat vidaus auditą bei buhalterinę apskaitą.

Vadovaujantiems Valstybės kontrolės darbuotojams buvo surengti mokymai "Efektyvus vadovavimas" ir "Valdymo etika".

Valstybės kontrolės darbuotojai tobulino praktinius įgūdžius naudotis Valstybės kontrolės kompiuterine sistema VAKIS, mokėsi užsienio kalbų.

Iš viso 2000 m. kvalifikaciją kėlė 215 darbuotojų, kurie įvairiems mokymams vidutiniškai sugaišo po 26 valandas. Kvalifikacijai kelti institucija išleido 58 tūkst. litų.

1.5. Bendradarbiavimas su pasaulinėmis audito organizacijomis ir užsienio valstybių aukščiausiosiomis audito institucijomis

Valstybės kontrolė, yra tarptautinių profesinių organizacijų INTOSAI ir EUROSAI nare. Ši narystė suteikia galimybę išsamiau susipažinti su geriausia aukščiausiųjų kontrolės institucijų audito praktika.

2000 m. buvo tęsiamas darbas INTOSAI Vidaus kontrolės standartų bei Valstybės skolos komitetuose, Privatizavimo audito darbo grupėje.

- 2000 m. kovo 8-9 d. valstybės kontrolierius su vizitu lankėsi Švedijos nacionalinėje audito įstaigoje, kur su

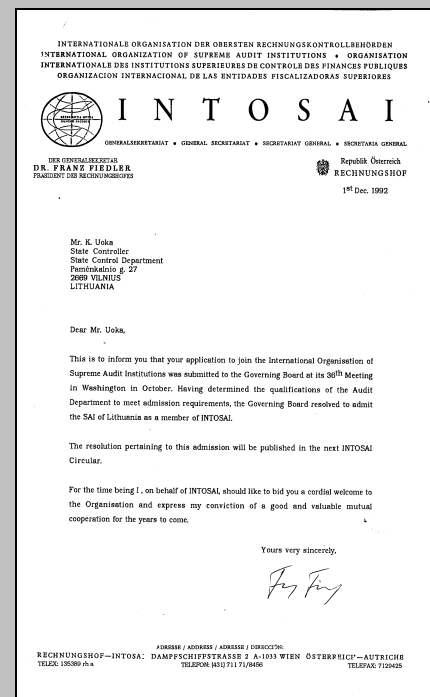
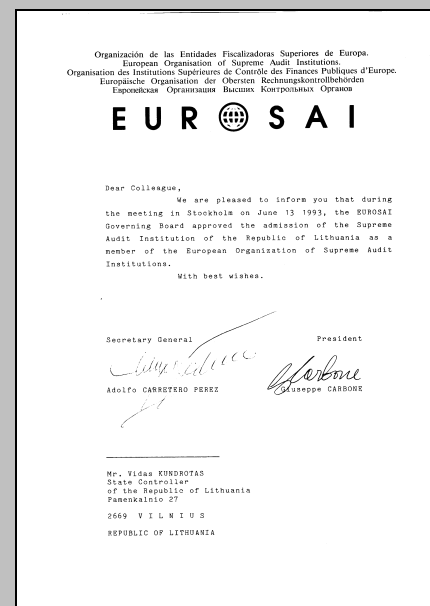
Švedijos generaline auditore Ingos Britt-Ahlenius bei NAĮ pareigūnais buvo aptartos bendradarbiavimo sutarties sudarymo galimybės bei pagrindiniai jos aspektai, taip pat domėtasi Nacionalinės audito įstaigos struktūra, veiklos organizavimu, santykiais su Švedijos įstatymų leidžiamąja bei vykdomąja valdžiomis, visuomenės informavimo priemonėmis.

Bendradarbiavimo klausimai taip pat buvo aptarti Švedijos generalinės auditorės atsakomojo vizito Valstybės kontrolėje metu 2000 m. spalio 25-27 dienomis. Generalinė auditorė susitiko su Seimo pirmininku, tuo metu funkcionavusios Valstybės kontrolės parlamentinės priežiūros komisijos nariais. Pokalbiuose su Valstybės kontrolės pareigūnais buvo aptarta Švedijos NAĮ veiklą, akcentuojant prioritetines sritis, kurios ypač aktualios šiuo metu tiek Švedijos, tiek visos Europos aukščiausiosioms audito institucijoms.

- 2000 m. balandžio 4-5 dienomis Rygoje įvyko pirmasis Centrinės ir Rytų Europos šalių aukščiausiųjų audito institucijų (AAI) ir Europos auditorių teismo darbo grupės susitikimas. Šią grupę 1999 m. spalio mėnesį susitikimo Prahoje metu įkūrė Centrinės ir Rytų Europos šalių AAI ir Europos auditorių teismo prezidentai (vadovai).

Naujoji darbo grupė atspindi poreikį pritaikyti ne tik aukščiausiąją audito instituciją, bet ir visą finansų sistemą naujai aplinkai, kurią sukuria Europos Sąjunga savo *acquis communautaire* dokumentų rinkiniu. Viena iš pagrindinių grupės įkūrimo priežasčių yra glaudus bendradarbiavimas tarp šalių kandidačių į Europos Sąjungą aukščiausiųjų audito institucijų, įgyvendinant rekomendacijas, patvirtintas Prahoje.

- INTOSAI Vidaus kontrolės standartų komitetas 2000 m. gegužės 5-11 dienomis surengė II Tarptautinę vidaus kontrolės konferenciją, kurioje dalyvavo 45 šalių AAI pareigūnai, audito ekspertai iš pasaulyje žinomų privačių audito firmų, JT, ES (SIGMA), USAID, NATO, kitų

TARPTAUTINĖS AUKŠČIAUSIŲJŲ
AUDITO INSTITUCIJŲ
ORGANIZACIJOS (INTOSAI)

LIMOS DEKLARACIJA

V. KONTROLĖS METODAI,
KONTROLIERIŲ PERSONALAS,
TARPTAUTINIS PASIKEITIMAS
PATIRTIMI

**15 straipsnis. Tarptautinis pasikeitimas
patirtimi**

1. Tarptautinis pasikeitimas idėjomis ir patirtimi per Tarptautinę aukščiausiųjų kontrolės institucijų organizaciją (INTOSAI) yra efektyvi pagalbos priemonė AKI.

2. Bendradarbiavimo tikslai įgyvendinami kartu su JTO ir kitomis organizacijomis rengiant kongresus, seminarus, regioninių darbo grupių pasitarimus ir leidžiant specialų žurnalą.

3. Pageidautina šią veiklą plėsti ir aktyvinti. Ypač svarbu parengti vienodai suprantamą valstybės finansų kontrolės terminologiją.

tarptautinių organizacijų atstovai. Konferencijoje akcentuota vidaus kontrolės ir vidaus audito, kaip pirmųjų kontrolės grandžių atskiruose ūkio subjektuose, svarba.

Apibendrinus konferencijos pranešimų ir diskusijų medžiagą, bus išleista brošiūra "Vadovybės atsakomybė už vidaus audito struktūros sukūrimą ir palaikymą valstybiniame sektoriuje" (atsakingasis redaktorius – JAV Generalinė apskaitos organizacija - GAO). Tai svarbus dokumentas, skirtas valstybės institucijų, įmonių, įstaigų vadovams. Atsižvelgiant į daugelio AKI siūlymus, buvo nutarta modifikuoti 1992 m. patvirtintus INTOSAI Vidaus audito standartus, papildant juos normomis, apibrėžiančiomis elektroninių duomenų auditą (EDP audit). Valstybės kontrolė yra INTOSAI Vidaus kontrolės standartų komiteto bei pakomitečio, sukurto II Tarptautinei konferencijai rengti, narė.

- 2000 m. gegužės 3-5 dienomis dalyvauta Londone vykusiame Valstybės skolos komiteto posėdyje, kuriame buvo aptarti ir patvirtinti du valstybės skolos auditą reglamentuojantys dokumentai INTOSAI sistemoje: Valstybės skolos identifikavimas ir atskaitomybė bei Valstybės skolos vidaus kontrolės audito gairės. Šie dokumentai 2001 m. bus patvirtinti Seule INTOSAI Kongreso metu.

- Tęsiant tarptautinį bendradarbiavimą auditorių kvalifikacijos kėlimo klausimais, 2000 m. birželio 21-23 dienomis Valstybės kontrolėje lankėsi USAID (US Assistance for International Development – JAV pagalba tarptautinei plėtrai) regioninis generalinis inspektorius auditui. Susitikimuose su Valstybės kontrolės vadovybe ir pareigūnais buvo diskutuojama apie galimą USAID paramą keliant auditorių kvalifikaciją užsienio šalyse organizuojamuose mokymuose.

- 2000 m. rugsėjo 7-9 dienomis Osle vyko tradicinis kasmetinis Šiaurės ir Baltijos šalių AAI susitikimas (4 + 3):

jame dalyvavo Danijos, Norvegijos, Švedijos ir Suomijos AAI atstovai bei Estijos, Latvijos ir Lietuvos AKI vadovai. Aptarta bendra Baltijos šalių aukščiausiųjų kontrolės institucijų būklė šiuo metu, jų reorganizavimo poreikiai, nauji uždaviniai Europos integracijos procese. Šių šalių atstovai informavo apie vykdomas reformas, kvalifikacijos kėlimą bei turimus išteklius, taip pat buvo aptarti tolesnio daugiašalio ir dvišalio bendradarbiavimo klausimai. Šiaurės šalių AAI įsipareigojo toliau remti Baltijos šalių AKI, dalyvauti programose, vykdomose su SIGMA bei Europos auditorių teismu. Kitą Šiaurės ir Baltijos šalių susitikimą numatyta sujungti su tradiciniu trijų Baltijos šalių AKI susitikimu ir 2001 m. rugsėjo pirmąją savaitę surengti jį Lietuvoje.

2000 m. spalio 4-7 dienomis Valstybės kontrolėje lankėsi SIGMA (ES Paramos organizacija Centrinės ir Rytų Europos šalims tobulinant valdymą ir administravimą) ekspertai, kurie atliko įstaigos nuodugnią apžvalgą (*Peer Review*). Tai buvo trečioji ir paskutinioji *Peer Review* misija. Jos metu buvo pristatyta galutinė SIGMA grupės ataskaita apie šį darbą. Ataskaitoje pateikta SIGMA grupės nuomonė apie Valstybės kontrolę, kaip aukščiausiąją audito instituciją, ir rekomendacijos, kaip ją tobulinti ir stiprinti.

- Rusijos sąskaitų rūmų prezidento kvietimu 2000 m. lapkričio 2-3 dienomis svečio teisėmis dalyvauta Maskvoje vykusiame NVS šalių aukščiausiųjų kontrolės institucijų vadovų pasitarime, kuriame aptartos šio regiono AKI problemos bei uždaviniai, kylantys pereinant šalims į rinkos ekonomiką, vykstant privatizavimo procesams. Svarstyti svarbiausi valstybės finansų ir turto apsaugos bei jo naudojimo kontrolės klausimai.

- 2000 m. gruodžio 7-10 dienomis dalyvauta Norvegijoje vykusiame IDI (INTOSAI plėtros iniciatyva) atstovų bei minėtų šalių AAI pareigūnų susitikime–seminare “Strateginis IDI programos planavimas”. IDI organizacija buvo sukurta šios tarptautinės organizacijos veiklos kryptims

numatyti bei skleisti tarptautiniu mastu pažangią audito praktiką bei idėjas, diegti mokymo programas įvairiuose pasaulio regionuose. IDI organizuotame seminare dalyvavo 12-kos Europos šalių AAI atstovai, taip pat stebėtojai iš tarptautinių USAID, EK, SIGMA organizacijų, kurios įsipareigojo finansiškai remti šią IDI programą.

- 2000 m. gruodžio 7-8 d. dalyvauta Sofijoje įvykusiame Centrinės ir Rytų Europos šalių, Kipro ir Maltos aukščiausiųjų audito institucijų (AAI) ir Europos Sąjungos aukščiausiosios kontrolės institucijos – Europos auditorių teismo - vadovų susitikime. Be Centrinės ir Rytų Europos šalių, Kipro ir Maltos AAI vadovų, šiame susitikime dalyvavo Europos Komisijos narė, kuruojanti biudžeto ir finansinius klausimus, Europos Komisijos įsteigtos SIGMA organizacijos vadovas, šalių - Europos Sąjungos narių įsteigto komiteto darbui su šalimis kandidatėmis į ES narius atstovai, EUROSAI atstovai, INTOSAI generalinis sekretorius ir INTOSAI vystymo iniciatyvos generalinis direktorius. Buvo aptartas aukščiausiųjų audito institucijų metodinis ir parengiamasis darbas eurointegracijos procese.

Susitikimo metu buvo įkurtos dvi darbo grupės. Pirmosios užduotis bus padėti sudarinėti audito vadovus, jais vadovautis, o antrosios - audito veikla ir su ja susiję mokymai specifinėse srityse.

- 2000 metais Valstybės kontrolės pareigūnai lankėsi Baltarusijos valstybės kontrolės komitete. Vadovaujantis 1999 m. spalio 22 d. Baltarusijos valstybės kontrolės komiteto ir Valstybės kontrolės pasirašytu šių dviejų institucijų bendradarbiavimo susitarimu, Baltarusijos kolegos suteikė mūsų pareigūnams pagalbą tiriant elektros energijos pirkimo-pardavimo dokumentus. Svarbiausias šio susitikimo akcentas – Baltarusijos įsiskolinimo Lietuvai už elektros energiją identifikavimas ir numatymas būdų skolai atgauti.

1.6. Veiklos viešumas

Valstybės kontrolierius, jo pavaduotojai, kiti atsakingi Valstybės kontrolės pareigūnai jų kompetencijos ribose konstruktyviai bendradarbiavo su žiniasklaida, dalyvavo informacinėse ir teminėse laidose, diskusijose. Jų pagrindu dažnai buvo parengiamos spaudos publikacijos. Valstybės kontrolė naujienų agentūrų pranešimuose ir spaudoje vienu ar kitu aspektu per ataskaitinį laikotarpį buvo paminėta daugiau nei 1300 kartų.

2000 metų pradžioje Valstybės kontrolėje įsteigta atstovo viešiesiems ryšiams pareigybė leido plėtoti konstruktyvius ryšius su žiniasklaida. Buvo surengtos 5 spaudos konferencijos, skirtos tikrinimų rezultatams aptarti. Jose, be kitų klausimų, buvo pateikta informacija dėl baudžiamųjų bylų iškėlimo Lietuvos energijai ir UAB "Baltic-SHEM", dėl patikrinimų Lietuvos muitinėje, Sodroje, "Lietuvos geležinkeliuose", Valstybinėje mokesčių inspekcijoje, Lietuvos energijoje, Lietuvos žemės ūkio banko Kauno skyriuje. Taip pat buvo pateikta informacija dėl AB "Lietuvos jūrų laivininkystė" privatizavimo tikrinimo rezultatų. Kiekvienoje spaudos konferencijoje buvo informuojama apie principines Valstybės kontrolės nuostatas, einamuosius ir perspektyvinius uždavinius, atsakoma į kitus žurnalistų klausimus.

Žiniasklaida savo publikacijoms, straipsnių ciklams, laidoms rengti dažnai pasinaudoja nuolat atnaujinamu Valstybės kontrolės tinklalapiu Internete (www.vkontrolė.lt), kuriame pateikiama informacija apie atliktus aktualius tikrinimus. Šiame tinklapyje taip pat galima rasti duomenų apie institucijos istoriją, struktūrą, kontaktinius telefonus ir elektroninio pašto adresus, susipažinti su Valstybės kontrolės darbą reglamentuojančių įstatymų, užsienio valstybių analogiškų institucijų normatyvine baze, SIGMA ekspertų parengta Nuodugnia Valstybės kontrolės apžvalga. Tinklapyje taip pat galima rasti Valstybės kontrolės veiklos ataskaitas (nuo 1995 metų), valstybės kontrolieriaus išvadas dėl Lietuvos valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitų.

TARPTAUTINĖS AUKŠČIAUSIŲJŲ
AUDITO INSTITUCIJŲ
ORGANIZACIJOS (INTOSAI)

LIMOS DEKLARACIJA

VI. ATSKAITOMYBĖ

16 straipsnis. Atskaitomybė parlamentui ir visuomenei

1. AAI turi būti Konstitucijos įpareigota kasmet teikti pranešimą apie savo veiklą tiesiogiai parlamentui ar kitai kompetentingai valstybinei institucijai. Šis pranešimas turi būti paskelbtas viešai. Tai leidžia plačiau informuoti visuomenę, sudaro palankesnes sąlygas įgyvendinti AAI siūlymus.

2. AAI turi būti suteikta teisė teikti, nelaukiant metinės ataskaitos pateikimo termino, ataskaitas parlamentui apie atliktus ypač svarbius tikrinimus.

3. Metinėje ataskaitoje turi atsispindėti visa AAI veikla. Tik tokiu atveju, kai atsiranda sąlygos neskelbti viešai ataskaitos turinio, pati AAI turi nuspręsti, kas svarbiau - skelbti ar neskelbti ataskaitą.

2. VEIKLOS REZULTATAI

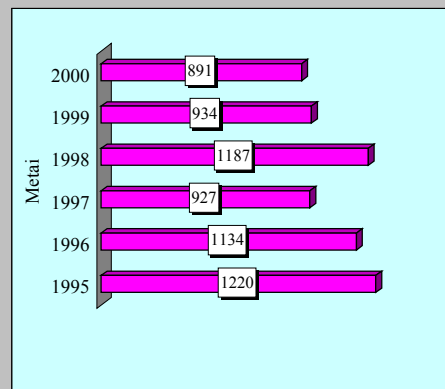
2.1. TIKRINIMŲ STATISTIKA IR STRUKTŪRA

Valstybės kontrolės pareigūnai per 2000 metus atliko 891 tikrinimą (per 1999 m. – 934 tikrinimus). Atliktų tikrinimų dinamika 1995–2000 m. – 5 diagrama.

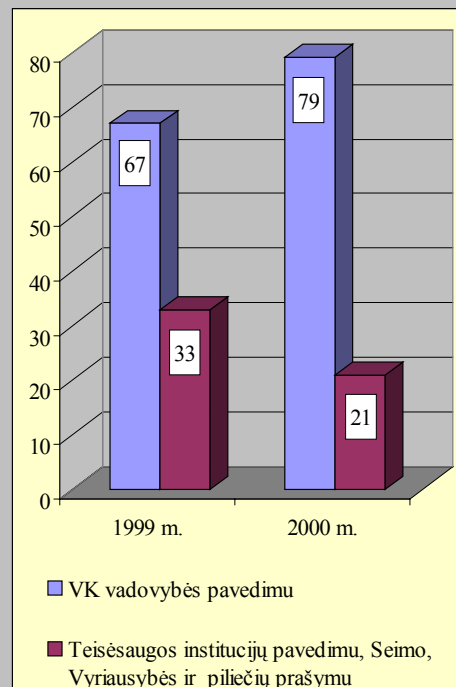
Lietuvos Respublikos Seimo, jo komitetų bei narių prašymu atlikta 2,8 % visų tikrinimų (1999 m. – 6 %) teisėsaugos institucijų pavedimu – 4,6 % (1999 m. – 9 %), vykdant Valstybės kontrolės programą ir vadovybės pavedimu – 86,4 % (1999 m. – 74,9 %), nagrinėjant piliečių skundus ir pareiškimus - 5,6 % (1999 m. – 9,2 %), Vyriausybės prašymu - 0,6 % (1999 m. – 0,9 %). Valstybės kontrolės 2000 metais atliktų tikrinimų motyvų struktūros kitimas leidžia padaryti tokias išvadas: 1) padaugėjo tikrinimų, atliktų Valstybės kontrolės vadovybės pavedimu; 2) sumažėjo tikrinimų, atliktų Seimo, jo komitetų ir Seimo narių prašymu bei revizijų, atliktų teisėsaugos institucijų pavedimu; 3) sumažėjo tikrinimų, atliktų Vyriausybės prašymu ir nagrinėjant piliečių skundus bei pasiūlymus. Valstybės kontrolės 1999-2000 m. atliktų tikrinimų struktūra pagal sugaištą darbo laiką pateikta 6 diagramoje.

Valstybės kontrolė per 2000 metus tikrinimų atliko mažiau negu per praėjusių metų tą patį laikotarpį dėl tokių priežasčių:

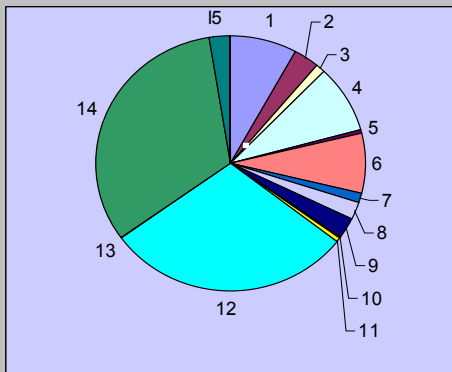
- ankstesniais metais tikrinimų atlikta daugiau dėl Seimo ir Vyriausybės prašymu vykdytų svarbių, tačiau nedidelės apimties tikrinimų (Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo, nebiudžetinių lėšų, tarnybinio transporto ir mobiliųjų telefonų naudojimo, lėšų gyventojų indėliams kompensuoti panaudojimo, darbo užmokesčio viršijimo biudžetinėse įstaigose klausimais);

5 diagrama. 1995–2000 m. atliktų tikrinimų dinamika.

6 diagrama. 1999-2000 m. atliktų tikrinimų struktūra pagal sugaištą darbo laiką (%).

Tikrinimo klausimai	Tikrinimų skaičius	%
1 - Valstybės biudžeto vykdymas	71	8,0
2 - Valstybinės programos, finansuojamos iš biudžeto, įgyvendinimo patikrinimas	27	3,0
3 - Valstybės subsidijų, dotacijų panaudojimas	10	1,2
4 - Valstybinių fondų formavimas ir naudojimas	76	8,5
5 - Valstybinių rezervų formavimas ir naudojimas	5	0,6
6 - Valstybės vardu gaunamos ir imamos su valstybės garantija paskolos	69	7,7
7 - Akcijų atstovavimas	8	0,9
8 - Valstybės turto privatizavimas	20	2,2
9 - Valstybės valdomos žemės, miškų, vandenių ir kitų gamtos išteklių naudojimo teisėtumo, taip pat žemės vertės nustatymo patikrinimas	23	2,6
10 - Savivaldybės biudžeto vykdymas	3	0,4
11 - Biudžeto lėšų panaudojimas visuomeninėse, religinėse organizacijose	4	0,4
12 - Ūkinė finansinė veikla	262	29,4
13 - Vidaus kontrolės organizavimas	1	0,1
14 - Kita	289	32,4
15- Veiklos vertinimas taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu	23	2,6
Iš viso:	891	100

7 diagrama. 2000 m. tikrinimų struktūra pagal tikrintus klausimus

- įgyvendindami Valstybės kontrolės įstatymo 11 straipsnio nuostatas - valstybės ir savivaldybių institucijų bei ūkio subjektų veiklos vertinimas taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu pareigūnai atliko 23 tikrinimus. Tokio pobūdžio tikrinimai yra specifiniai, todėl pareikalavo daugiau darbo laiko (atitinkamai mažėjo bendras atliktų tikrinimų skaičius);

- 2000 metais buvo vykdomi didelės apimties tikrinimai: SPAB “Lietuvos dujos”, AB “Lietuvos avialinijos” tikrinimai užsitęsė per 7 mėnesius, SPAB “Lietuvos geležinkeliai” buvo tikrinami beveik 9 mėnesius.

Valstybės kontrolės 2000 metų tikrinimų struktūra pagal tikrintus klausimus (7 diagrama):

- ūkio subjektų ūkinė finansinė veikla – 29,4 % visų tikrinimų (1999 m. –31,2 %);

- valstybės biudžeto vykdymas – 8,0 % (1999 m. - 13%);

- valstybės vardu gaunamų ir imamų su valstybės garantija paskolų panaudojimas – 7,7 % (1999 m. - 7,2 %);

- valstybės akcijų atstovavimas bei valstybės turto privatizavimas – 3,1 % (1999 m. - 6,9 %);

- valstybinių fondų, rezervų formavimas ir naudojimas – 9,1 % (1999 m. - 5,5 %);

- valstybinių programų, finansuojamų iš biudžeto, įgyvendinimas bei valstybės subsidijų, dotacijų panaudojimas – 4,2 % (1999 m. - 5,5 %);

- valstybės valdomos žemės, miškų, vandenių ir kitų gamtos išteklių naudojimo teisėtumas, žemės vertės nustatymas – 2,6 % (1999 m. - 2,2 %);

- savivaldybių biudžetų vykdymas – 0,4 % (1999 m. - 0,6 %);

- biudžeto lėšų panaudojimas visuomeninėse, religinėse organizacijose - 0,4 % (1999 m. – 0.4 %);

- kiti aktualūs klausimai (iplaukų ir mokesčių mokėtojų apskaita, mokesčių surinkimas ir išieškojimas,

bešeimininkio ir konfiskuoto turto apskaita, priedų prie atlyginimo už išstarnautus metus Lietuvos muitinėje mokėjimo teisėtumas; revizijos teisėsaugos institucijų prašymu) – 35,1 % (1999 m. - 27,5 %).

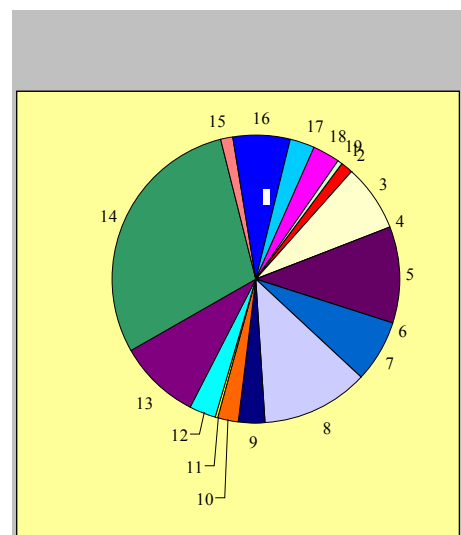
Tikrinimų struktūra pagal 2000 metais tikrintus objektus (8 diagrama):

- valstybės biudžeto išlaikomos įstaigos, organizacijos (Seimo ir Vyriausybės kanceliarijos, teismai, krašto apsaugos įstaigos, ministerijos, departamentai ir kt.) - 449 tikrinimai, arba 50,4 % (1999 m. – 497 tikrinimai, arba 53,2 %);
- valstybinių fondų valdymo įstaigos - 56 tikrinimai, arba 6,3 % (1999 m. – 18 tikrinimų, arba 1,9 %);
- valstybės įmonės - 61 tikrinimas, arba 6,8 % (1999 m. – 73 tikrinimai, arba 7,8 %);
- savivaldybių biudžetų išlaikomos įstaigos ir savivaldybės įmonės - 113 tikrinimų, arba 12,7 % (1999 m. – 88 tikrinimai, arba 9,4 %);
- akcinės bendrovės, kuriose valstybė turi ne mažiau kaip pusę balsų suteikiančių akcijų - 108 tikrinimai, arba 12,1 % (1999 m. – 102 tikrinimai, arba 10,9 %);
- akcinės bendrovės, kuriose valstybė turi mažiau kaip pusę balsų suteikiančių akcijų - 27 tikrinimai, arba 3 % (1999 m. – 44 tikrinimai, arba 4,7%);
- privataus kapitalo įmonės - 20 tikrinimų, arba 2,2 % (1999 m. – 43 tikrinimai, arba 4,6 %);
- kito statuso įstaigos, organizacijos - 57 tikrinimai, arba 6,5% (1999 m. – 69 tikrinimai, arba 7,4 %).

2.2. Svarbiausios ataskaitos ir informacijos

Valstybės kontrolės 2000 metais atlikti svarbiausi tikrinimai ir pateiktos Lietuvos Respublikos Prezidentūrai, Seimui, Vyriausybei, ministerijoms ir kitoms valstybės institucijoms svarbiausios ataskaitos, išvados, informacijos ir siūlymai:

- Valstybės kontrolieriaus išvada dėl Lietuvos Respublikos 1999 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos,

Kontrolės objektai	Tikrinimų skaičius	%
1 - Seimo kanceliarija, Seimui atskaitingos įstaigos, Seimą aptarnaujantys padaliniai	12	1,4
2 - Prezidento kanceliarija ir ją aptarnaujantys padaliniai	-	-
3 - Konstitucinis Teismas, kiti teismai, teisėsaugos ir krašto apsaugos įstaigos	66	7,4
4 - Lietuvos bankas	1	0,1
5 - Vyriausybės kanceliarija, ministerijos, departamentai ir kt. Vyriausybei pavaldžios įstaigos	95	10,7
6 - Kitose valstybėse veikiančios LR įstaigos	2	0,2
7 - Valstybės įmonės	61	6,8
8 - AB, kuriose valstybė turi ne mažiau kaip pusę balsų suteikiančių akcijų	108	12,1
9 - AB, kuriose valstybė turi mažiau kaip pusę balsų suteikiančių akcijų	27	3
10 - Privataus kapitalo įmonės	20	2,2
11 - Savivaldybės įmonės	2	0,2
12 - AB, kurioje savivaldybė turi akcijų	27	3
13 - Savivaldybės biudžeto išlaikomos įstaigos	84	9,4
14 - Valstybės biudžeto išlaikomos įstaigos	260	29,2
15 - Mokslo ir studijų institucijos	13	1,5
16 - Valstybinių fondų valdymo įstaigos	56	6,3
17 - Viešosios įstaigos	27	3
18 - Visuomeninės religinės organizacijos	26	3
19 - Kiti	4	0,5
Iš viso:	891	100

8 diagrama. 2000 m. tikrinimų struktūra pagal tikrintus objektus.

Valstybės kontrolieriaus išvadoje dėl Lietuvos Respublikos 1999 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos pateiktos bendrosios išvados ir siūlymai:

1. Valstybės biudžeto 1999 metų įstatymu nustatyta valstybės biudžeto pajamų užduotis neįvykdyta ir negauta 856777,4 tūkst. Lt pajamų (užduotis įvykdyta 87,3 %).

2. Išlaidos 8188843,1 tūkst. Lt mažesnės, nei nustatyta Valstybės biudžeto 1999 metų įstatymu.

3. Finansų ministerija asignavimų valdytojams perdavė 772386,1 tūkst. Lt mažiau, nei jiems buvo skirta Valstybės biudžeto 1999 metų įstatymu, arba 88,6 proc. jiems priklausančios sumos.

Nepakeitus Valstybės biudžeto 1999 metų įstatymo, Finansų ministerija neturėjo reikiamų įgaliojimų mažinti asignavimus, išskyrus tai, kad Valstybės biudžeto 1999 metų įstatymo 7 str. Finansų ministerijai buvo leista mažinti finansavimą asignavimų valdytojams faktiškai negautomis nebiudžetinių lėšų įmokomis į valstybės biudžetą (valstybės biudžetas negavo 15146,4 tūkst. Lt specialiųjų lėšų).

4. Atliktų tikrinimų metu nustatyti pažeidimai ir silpna valstybės biudžetinio sektoriaus vidaus kontrolė neleidžia mums su pagrįstu įsitikinimu tvirtinti, kad Apyskaita sudaryta visiškai teisingai, ir kad visos, ypač mūsų netikrintos, 1999 metų valstybės biudžeto pajamos ir išlaidos, padarytos laikantis įstatymų ir kitų teisės aktų.

5. Remdamiesi 1999 metų valstybės biudžeto kontrolės rezultatais, siūlome patikslinti Apyskaitos išlaidos-padidinti 44177,6 tūkst. Lt (Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 44177,6 tūkst. Lt kasinės išlaidos, padarytos programai 'Valstybinės ir šalpos (socialinės) pensijos bei valstybinė socialinė parama' vykdyti ir kurios nebuvo nurodytos Apyskaitoje).

kurioje pateikta Valstybės kontrolės nuomonė dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos sudarymo ir valstybės biudžeto lėšų apskaitos būklės, vidaus kontrolės. 9 08 23 nutarimą Nr.911 iki 2000 m. liepos 1 d. turėjo būti parengti valstybės sektoriaus apskaitos standartai, o iki 2000 m. rugpjūčio 1 d. - instrukcijos ir metodiniai nurodymai, kaip juos taikyti, tačiau nustatytu laiku tai nebuvo padaryta. Informacija, kad nėra patvirtintos valstybinio sektoriaus finansinės atskaitomybės ir išsamios valstybės išdo buhalterinės apskaitos tvarkymo metodologijos, atskirai buvo pateikta Seimo Biudžeto ir finansų komitetui, Seimo Valstybės kontrolės parlamentinės priežiūros komisijai. Šie klausimai iki šiol neišspręsti.

- Valstybės kontrolės išvada dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtos valstybės skolos 1999 metais ataskaitos ir Valstybės vardu ir su valstybės garantija gautų paskolų gavimo bei panaudojimo efektyvumo, finansinės būklės ir paskolų grąžinimo galimybių įvertinimas, kuriuose Valstybės kontrolė pateikė siūlymus Lietuvos Respublikos Seimui, Vyriausybei ir Finansų ministerijai dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių paskolų, suteikiamų valstybės vardu, ir paskolų, už kurias garantavo valstybė, suteikimą, panaudojimą ir valstybės skolos valdymą, taip pat teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už valstybės skolinimosi, valstybės garantijų suteikimo tvarkos pažeidimus ir paskolų lėšų naudojimą ne pagal tikslinę paskirtį, kai padaryta stambi žala valstybei, pakeitimų ir papildymų.

- Apžvalga dėl valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo perduota Seimo Pirmininkui, taip pat Prezidentūrai, Seimo Ekonomikos, Biudžeto ir finansų komitetams, Vyriausybei. Šioje apžvalgoje pateikti siūlymai

dėl Valstybės ir savivaldybių įmonių, Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymų bei kitų teisės aktų, reglamentuojančių valstybės turto valdymą, naudojimą ir disponavimą juo bei privatizavimo lėšų panaudojimą, pakeitimų ir papildymų (Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą, kuriuo reglamentavo valstybės turto privatizavimo sandorių vykdymo kontrolę).

- Informacija apie valstybinių mokesčių inspekcijų veiklos, apskaitant mokesčių mokėtojus ir įplaukas, bešeimininkį ir konfiskuotą turtą, surenkant ir išieškant mokesčius, tikrinimo rezultatus buvo pateikta Seimui, Prezidentūrai, Vyriausybei. Pasiūlyta keisti mokesčių administravimą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus, taip pat įgyvendinti organizacines priemones, kad būtų suvienodintos visų mokesčių administravimą vykdančių valstybės institucijų kompiuterinių domenų bazės.

- Specialios paskirties akcinės bendrovės “Lietuvos dujos” veiklos vertinimas taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriu, kuriame buvo pateiktos išvados dėl neefektyvios bendrovės veiklos, nuostolingų sandorių ir siūlymai Ūkio ministerijai spręsti klausimą dėl bešeimininkio turto – neatsiejamų dujotiekių sistemos dalies.

- Informacija apie SPAB “Lietuvos geležinkeliai” pirkėjų skolų, veiklos sąnaudų ir kitų klausimų tikrinimo rezultatus pateikta Seimui ir Vyriausybei. Šioje informacijoje išdėstyti pažeidimai ir darbo trūkumai.

- Kelių fondo lėšų rezervo ir tikslinių lėšų panaudojimo teisėtumo ir efektyvumo įvertinimas pateiktas Vyriausybei. Jame pateiktos išvados dėl nepakankamo Kelių fondo lėšų paskirstymo, panaudojimo ir apskaitos reglamentavimo bei kontrolės, tai pat pateikti siūlymai dėl lėšų panaudojimo ir kontrolės reglamentavimo,

Valstybės kontrolė išvadoje dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ataskaitos apie valstybės skolą 1999 metais pateikė tokius siūlymus:

Seimui:

1. Atsižvelgiant į tai, kad naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso įsigaliojimas atidėtas 2 metams, skubos tvarka papildyti dabar galiojančią Baudžiamąjį kodeksą nauju 314¹ straipsniu, kuris nustatytų personalinę ir kolektyvinę (grupinę) valstybės tarnautojų, pareigūnų atsakomybę už valstybės skolinimosi, valstybės garantijų suteikimo tvarkos pažeidimus ir paskolų lėšų naudojimą ne pagal tikslinę paskirtį, kai padaryta stambi žala valstybei.

2. Papildyti Valstybės skolos įstatymą nuostata, kad nepriklausomi ekspertai kasmet atliktų investicinių projektų ar verslo planų priežiūrą (monitoringą). Tai sudarytų galimybę sekti ekonominių finansinių projektų gyvybingumą ir leistų stabdyti papildomas investicijas, kurios iš esmės didina valstybės nuostolius.

3. Skubos tvarka pakeisti Valstybės skolos įstatymą, kuriame būtų numatyta Vyriausybės ataskaitos apie valstybės skolą forma ir skolos rodiklių nustatymo tvarka, taip pat beviltiškų paskolų nurašymo tvarka bei kiti su valstybės skolos valdymu susiję svarbūs klausimai.

Vyriausybei:

1. Nustatyti paskolų, suteikiamų valstybės vardu, ir paskolų, už kurias garantavo valstybė, grąžinimo mechanizmą maksimaliai panaudojant turto įkeitimą kaip pagrindinę paskolos grąžinimą užtikrinančią priemonę.

2. Nustatyti galimų valstybės pajamų šaltinių panaudojimo atsiskaitymams už bankrutuojančius ir finansinių problemų turinčius ūkio subjektus bei jų nurašymo tvarką.

3. Neteikti valstybės garantijų biudžetinių įstaigų gaunamoms paskoloms ir jų investicinius projektus finansuoti per valstybės biudžetą.

Finansų ministerijai:

1. Užtikrinti paskolų valstybės registruose apskaitą paskolos gavimo valiuta.

2. Užtikrinti, kad valstybės skola būtų apskaitoma griežtai laikantis Valstybės skolos ir metinių valstybės biudžeto įstatymų reikalavimų.

3. Įsteigti struktūrinį padalinį, kuris užtikrintų Valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 13 dalies nuostatą, kurios iki visiško skolos grąžinimo apriboja skolininkų teises atlikti atskiras ūkines finansines operacijas ir veiksmus, o taip pat paskolų grąžinimo ir panaudojimo kontrolę.

Valstybės kontrolė apžvalgoje dėl valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo pateikė siūlymus:

Seimui:

1. Papildyti Valstybės ir savivaldybės įmonės įstatymą, nustatant jame valdybos atsakomybę už jų nutarimus, priimtus pažeidžiant teisės aktus.

2. Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatyme nustatyti Privatizavimo komisijos, Turto fondo, konkursų komisijų atsakomybę už jų veiksmus ir priimtus sprendimus valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo srityje.

3. Skubos tvarka apsvarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 11 06 nutarimu Nr.1341 "Dėl Lietuvos Respublikos miškų įstatymo pakeitimo projekto pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui" pateiktą Lietuvos Respublikos miškų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą.

Vyriausybei:

1. Nustatyti valdininkų skyrimo ir valstybės įmonių valdybą ir jų atstovavimo valstybei tvarką.

2. Papildyti Vyriausybės 1997 07 24 nutarimu Nr.801 ir 1998 05 12 nutarimu Nr.581 patvirtintą atstovavimo valstybei akcinėse bendrovėse ir uždaruosiose akcinėse bendrovėse tvarką nuostata, kad tais atvejais, kai akcinės bendrovės ir uždaruosios akcinės bendrovės didina įstatinį kapitalą papildomais įnašais, institucija, vykdanči akcijų turėtojo funkcijas, turi informuoti Vyriausybę dėl galimybės įsigyti papildomų akcijų, ir tik gavusi neigiamą Vyriausybės atsakymą, sprendimą, kaip balsuoti akcininkų susirinkime, priima kolegiali akcijų turėtojo institucija.

3. Papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 12 31 nutarimu Nr.1502 ir 1998 04 14 nutarimu Nr.443 patvirtintus Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo viešo konkurso būdu nuostatus, nustatant juose konkurso komisijų atsakomybę už priimtus sprendimus bei jų apskundimo tvarką. Taip pat papildyti pirkimo-pardavimo sutarčių sudarymo tvarką, nustatant jose kintamus baudų dydžius už investicijų ir darbo vietų išlaikymo nevykdymą.

4. Lėšas, skirtas gyventojų santaupoms atkurti ir su tuo susijusioms išlaidoms padengti, 2001 metais naudoti su Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo įgyvendinimu atsirandantiems valstybės turtiniams išpareigojimams vykdyti tik gražintinai.

5. Papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 02 06 nutarimą Nr.152 nuostata, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų programų, finansuojamų iš Privatizavimo fondo,

atsakomybės sugriežtinimo už Kelių fondo lėšų panaudojimo pažeidimus.

- Valstybinio socialinio draudimo įmokų surinkimo ir išieškojimo tikrinimo atskaita (pateikta Prezidentūrai ir Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetui, Vyriausybei), kurioje siūloma VSDF valdybai sugriežtinti poveikio priemones, taikytinas pareigūnams ir draudėjams, nevykdantiems savo pareigų, bei įvertinti įmokų surinkimo ir išieškojimo problemas, įgyvendinant Valstybinio socialinio draudimo įmokų administravimo reformos koncepciją.

- Oro apsaugos nuo taršos užduočių vykdymo tikrinimo atskaita (perduota Vyriausybei, Aplinkos ministerijai), kurioje pateikta Valstybės kontrolės informacija ir išvados dėl aplinkos apsaugos finansavimo tvarkos pakeitimo, pasiūlyta parengti savivaldybių gamtos apsaugos fondų ir ūkio subjektų tikrinimų tvarką reglamentuojančius dokumentus, užtikrinti, kad regionų aplinkos apsaugos departamentai vykdytų mokesčių apskaičiavimo teisingumo bei savivaldybių gamtos apsaugos fondų panaudojimo tikslingumo kontrolę. Daugeliu atvejų Valstybės kontrolės išvados bei siūlymai iš esmės buvo priimti rengiant teisės aktus.

- Kaimo rėmimo fondo lėšų panaudojimo tikrinimo atskaita (perduota Žemės ūkio ministerijai), kurioje pateiktos išvados ir siūlymai dėl UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo rezervo suformavimo, biudžeto lėšų, skiriamų SAPPARD programai vykdyti, panaudojimo tvarkos ir atsakomybės už lėšų naudojimą nustatymo.

- Priedų prie tarnybinio atlyginimo už ištarnautus muitinėje metus mokėjimo 1998-1999 metų teisėtumo ir teisingumo vertinimo atskaita (perduota Muitinės departamentui), kurioje pateikti siūlymai dėl Muitinės departamento 2000 metų patvirtintų asignavimų

patikslinimo darbuotojams (ne pareigūnams) nustatant priedus už ištarnautus muitinėje metus, taip pat pateikti Muitinės departamento pareigūnų pareigybių sąrašą ir pareigūnų ištarnauto muitinėje stažo paskaičiavimo tvarką.

2.3. Tikrinimo dokumentų realizavimas ir poveikio priemonių taikymas

2.3.1. Tikrinimo dokumentų realizavimas

Per ataskaitinį laikotarpį atliktų tikrinimų dokumentai (9 diagrama) realizuoti:

- priimta 315 sprendimų taikant įvairias sankcijas, tai sudaro 12 % mažiau nei 1999 m.;
- išsiųsta 273 raštai tikrintų objektų vadovams su nurodymais imtis priemonių ūkinei finansinei veiklai pagerinti, tai sudaro 37 % daugiau nei 1999 m.;
- išsiųsta 57 raštai, teisėsaugos institucijoms apie nustatytus pažeidimus, tai sudaro 51 % mažiau nei 1999 m.

2.3.2. Poveikių priemonių taikymas

• Valstybės kontrolės sprendimais drausminėn atsakomybėn pareikalauta patraukti 198 pareigūnus, patraukta - 173 (87,4 %), be to, vykdant 1999 metų sprendimus, drausminėn atsakomybėn patraukta dar 27 pareigūnai, iš viso 200 pareigūnų.

Išsamiau - 1 lentelėje.

• Valstybės kontrolės sprendimais pagal tikrinimo rezultatus už žalos valstybei padarymą 37 pareigūnams skirtos piniginės nuoskaitos bendra 27,4 tūkst. Lt suma;

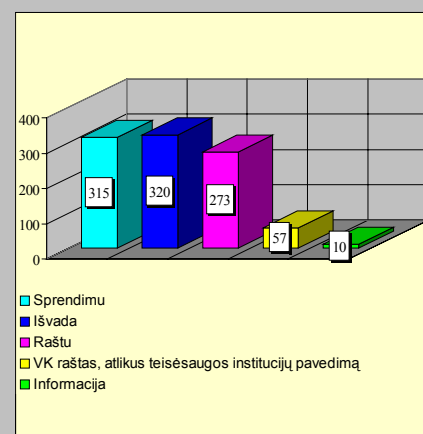
2000 metais iš 49 pareigūnų išieškota 66,8 tūkst. Lt (iš 16 pareigūnų 44,4 tūkst. Lt - pagal ankstesniais metais priimtus sprendimus).

1995-2000 m. skirtos ir išieškotos piniginės nuoskaitos pateiktos 10 diagramoje.

(tęsinys)

vykdymas būtų vertinamas Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 36 straipsnio 5 dalimi nurodyta tvarka.

6. Įgyvendinti Lietuvos Respublikos Seimo 2000 05 18 patvirtinto Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo (VIII-1686) 9 straipsnio nuostatas.

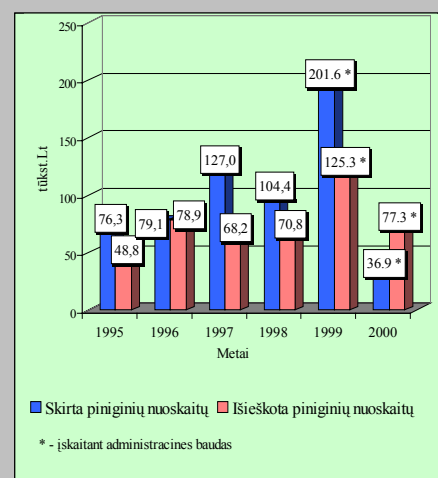

9 diagrama. 2000 m. tikrinimo dokumentų realizacija

1 lentelė

1999-2000 m. tikrinimų rezultatai: patrauktų drausminėn atsakomybėn pareigūnų skaičius

	Drausminė atsakomybė			
	Pasiūlyta	Patraukta		
		2000 m. sprendimus	už ankstesnius metus	iš viso
1999 m.	304	273	21	294
2000 m.	198	173	27	200
Palyginimas (%)	65	63	129	68

10 diagrama. 1995–2000 m. skirtos piniginės nuoskaitos ir jų išieškojimas

2 lentelė

1999-2000 m. tikrinimų rezultatai:
piniginės nuoskaitos ir administracinės baudos

	Skirta piniginių nuoskaitų, sk./tūkst. Lt				Administr. baudų, sk./Lt	
	Nu-sprę-s-ta	Išieško-ta	Išieš-kota už ankst. metus	Išieš-kota iš viso	Nu-sprę-s-ta	Išieško-ta
1999 m.	107/183,6	77/85,9	9/24,3	86/110,3	26/18,0	23/15,0
2000 m.	37/27,4	33/22,4	16/44,4	49/66,8	13/9,5	15/10,5
Palygi-nimas (%)	35/15	43/26	178/183	57/61	50/53	65/70

3 lentelė

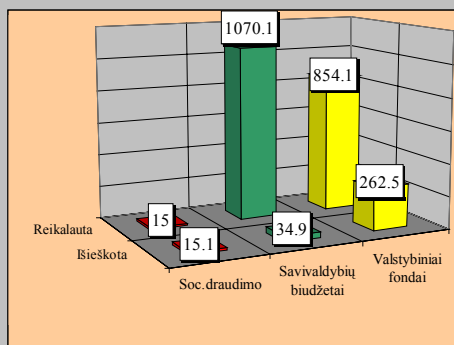
1999-2000 m. tikrinimų rezultatai:
išieškota į valstybės biudžetą (tūkst. Lt)

	Perei-kalauta	Išieško-ta	Išieš-koji-mo %	Išieškota už ankstes-nius metus	Išieško-ta iš viso
1999 m.	23543	4749,5	20	3031,2	7781
2000 m.	5489,9	2404,1	44	2263,8	4667,9
Palygi-nimas (%)	23	51		75	60

4 lentelė

1999-2000 m. tikrinimų rezultatai:
pervesta į valstybinius fondus (tūkst. Lt)

	Perei-kalauta	Išieško-ta	Išieš-koji-mo %	Išieškota už ankstes-nius metus	Išieško-ta iš viso
1999 m.	3949,8	413,8	10	1624,6	2038,4
2000 m.	854,1	181,8	21	80,7	262,5
Palygi-nimas (%)	22	44	-	5	13

11 diagrama. 2000 m. nustatytas neteisėtas Socialinio draudimo fondo, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybinių fondų lėšų panaudojimas ir grąžinimas

- 2000 m. už biudžetinių lėšų naudojimo tvarkos pažeidimus (LR ATPK 172-13 str.) 13 pareigūnų skirta ir išieškota už 9,5 tūkst. Lt administracinių baudų. Įskaitant ankstesniais metais reikalautas, 2000 m. iš 15 pareigūnų buvo išieškota 10,5 tūkst. Lt.

Išsamiau – 2 lentelėje.

- Į valstybės biudžetą už Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimus 2000 metais iš tikrinamų ūkio subjektų pareikalauta grąžinti 5489,9 tūkst. Lt neteisėtai panaudotų lėšų, nuslėptų mokesčių bei priskaičiuotų ekonominių sankcijų, išieškota - 2404,1 tūkst. Lt (44 % pareikalautos sumos). Įskaičius ankstesniais metais reikalautas ir 2000 metais išieškotas sumas už pažeidimus, tikrinamieji ūkio subjektai į valstybės biudžetą iš viso sumokėjo 4667,9 tūkst. Lt.

Išsamiau - 3 lentelėje.

- Be jau paminėtų ir į valstybės biudžetą išieškotų sumų, iš ūkio subjektų, į valstybinius fondus pareikalauta grąžinti 854,1 tūkst. Lt, išieškota – 181,8 tūkst. Lt (21 %). Įskaičius ankstesniais metais reikalautą ir 2000 metais grąžintą 80,7 tūkst. Lt sumą, iš viso grąžinta 262,5 tūkst. Lt.

Išsamiau - 4 lentelėje.

- Į savivaldybių biudžetus per ataskaitinį laikotarpį iš tikrinamųjų subjektų už teisės aktų pažeidimus pareikalauta sumokėti 1070,1 tūkst. Lt, sumokėta 34,9 tūkst. Lt (3 % pareikalautos sumos).

- Socialinio draudimo fondo biudžetui pareikalauta sumokėti 15,0 tūkst. Lt, sumokėta - 15 tūkst. Lt. Įskaitant ankstesniais metais reikalautas 2000 metais sumokėta 15,1 tūkst. Lt.

2000 m. nustatyto neteisėto Socialinio draudimo fondo, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybinių fondų lėšų išieškojimas atvaizduotas 11 diagramoje.

Iš viso per ataskaitinį laikotarpį į valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus, Socialinio draudimo fondo biudžetą

ir kitus valstybinius fondus iš pažeidimus padariusių ūkio subjektų išieškota 4980,4 tūkst. Lt, tai sudaro 67 % visos reikalautos sumos.

- Tikrinimų ir revizijų metu per 2000 metus nustatyta, kad dėl neteisėtų pareigūnų veiksmų tikrintos *įmonės (įstaigos) būtų praradusios turto už 81168,8 tūkst. Lt. Po Valstybės kontrolės tikrinimų šios įmonės (įstaigos) susigražino turto už 79020 tūkst. Lt, iš to skaičiaus 703,9 tūkst. Lt pagal ankstesnių metų sprendimų reikalavimus.*

Išsamiau - 5 lentelėje.

- Tikrinimų metu pas įmonių (įstaigų) materialiai atsakingus asmenis rasta *materialinių vertybių ir/ar grynųjų pinigų trūkumo už 16,4 tūkst. Lt, išieškota - 15,2 tūkst. Lt (93 %).*

- Tikrinimų metu nustatyta, kad *valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų vertė* buvo neteisėtai sumažinta 50851,5 tūkst. Lt. Po šių tikrinimų akcijų vertė padidinta 39283,8 tūkst. Lt, o pagal ankstesnių metų sprendimų įpareigojimus - 670,8 tūkst. Lt, iš viso – 39954,5 tūkst. Lt.

Išsamiau - 6 lentelėje.

- Per ataskaitinį laikotarpį iš viso įmonėms, įstaigoms *sugražintas turtas ir padidinta valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų vertė* sudarė 118989,7 tūkst. Lt, tai yra 1,1 karto daugiau nei 1999 m.

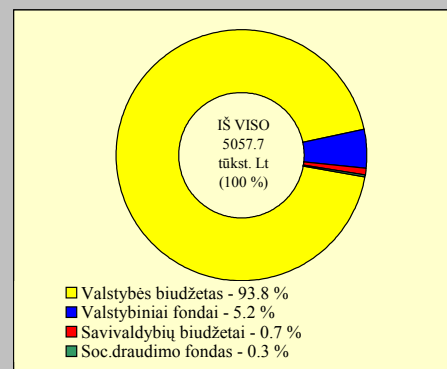
Per ataskaitinį laikotarpį už tikrinimais nustatytus pažeidimus, pritaikius nustatytas poveikio priemones, iš pareigūnų ir ūkio subjektų pareikalauta 139502,7 tūkst. Lt, išieškota - 124047,4 tūkst. Lt (89 % pareikalautos sumos). Iš šios sumos į biudžetus ir valstybinius fondus išieškota (12 diagrama) 5057,7 tūkst. Lt (4 %) ir 118989,7 tūkst. Lt (96 %) likusią dalį sudaro sugražintas turtas ar *padidinta valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų vertė* (13 diagrama).

5 lentelė
1999-2000 m. tikrinimų rezultatai:
įmonių (įstaigų) turto susigražinimas
(tūkst. Lt)

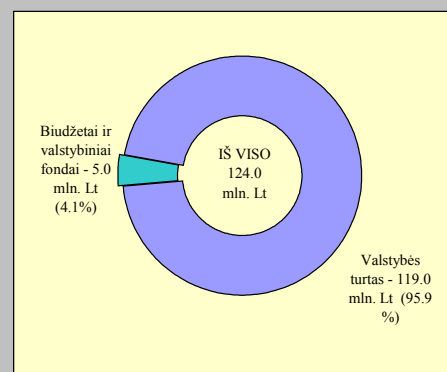
	Reikalauta	Sugražinta	Susigražinimo %	Susigražinta už ankstesnius metus	Susigražinta iš viso
1999 m.	102014	89829	88	21067	110896
2000 m.	81169	78316	96	703,9	79020
Palyginimas (%)	80	87	-	3	71

6 lentelė
1999-2000 m. tikrinimų rezultatai:
valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų
vertės padidinimas (tūkst. Lt)

	Pasiūlyta	Padidinta	Padidino %	Padidinta už ankstesnius metus	Padidinta iš viso
1999 m.	3437,9	10,4	0	2206,6	2217
2000 m.	50852	39284	77	670,8	39955

12 diagrama. 2000 m. į biudžetus ir valstybinius fondus išieškotų lėšų struktūra.

13 diagrama. 2000 m. į biudžetus, valstybinius fondus išieškotos lėšos ir valstybės turto sugražinimas bei padidinimas

**2 straipsnis. Išankstinė kontrolė
ir paskesnioji kontrolė**

1. Išankstinė kontrolė yra administracinių ir finansinių veiksmų (operacijų) tikrinimas, atliekamas prieš juos vykdančią paskesnioji kontrolė yra tokių veiksmų ir operacijų tikrinimas po to, kai jie yra įvykę.

2. Efektyvi išankstinė kontrolė yra būtina viešųjų finansų ir materialinio turto valdymo sistemos dalis. Ją gali atlikti aukščiausiosios audito institucijos (toliau - AAI) ar kitos kontrolės institucijos.

3. Išankstinis patikrinimas, kurį atlieka AAI, turi tą pranašumą, kad teikia galimybę užkirsti kelią būsiamiems pažeidimams. Tačiau ji turi ir trūkumų, kurių pagrindinis yra tai, jog AAI yra pernelyg apkrautos darbu, o jų atsakomybė prieš įstatymą yra neapibrėžta. Paskesnioji kontrolė, kurią atlieka AAI, įgalina patraukti atsakomybėn kaltus asmenis, priversti kompensuoti padarytą žalą ir užkirsti kelią pažeidimams atsirasti ateityje.

4. Ar AAI atlieka išankstinius patikrinimus, ar ne, priklauso nuo konkrečios šalies įstatymų, vidaus sąlygų ir AAI keliamų reikalavimų. Tuo tarpu paskesnioji kontrolė yra AAI tiesioginė pareiga ir teisė, nepriklausomai nuo to, atlieka ji išankstinius tikrinimus, ar ne.

2.4. Prevencinė veikla

Didelį dėmesį Valstybės kontrolė ataskaitiniais metais skyrė ūkinės finansinės veiklos pažeidimų prevencijai.

Atsižvelgiant į organizacijos “Parama Centrinės ir Rytų Europos šalims tobulinant valdymą ir administravimą” (SIGMA) rekomendacijas įkurti padalinį, kuriam būtų pavestas kontrolės darbo kokybės užtikrinimo ir metodologijos kūrimo funkcijos bei siekiant pažeidimų prevencijos, buvo įsteigtas Kontrolės, ekspertizės, prevencijos ir metodologijos skyrius.

Valstybės kontrolieriaus įsakymu buvo patvirtintas Valstybės kontrolės prevencinių priemonių planas, kuriame numatytos konkrečios priemonės, įgalinančios sumažinti ūkinės finansinės veiklos pažeidimų kiekį ir mastą, o taip pat užkirsti kelią nusikaltimams ūkininkavimo tvarkai ir finansams.

Vykdydami Valstybės kontrolės prevencinių priemonių planą 2000 metais teikėme Lietuvos Respublikos Seimui, Vyriausybei, ministerijoms, kitoms suinteresuotoms valstybės įstaigoms siūlymus dėl įstatymų, kitų teisės aktų papildymų, pakeitimų bei valstybės institucijų veiklos:

- pateikti siūlymai dėl Mokesčių administravimo įstatymo, kitų teisės aktų papildymo, pakeitimo, dėl valstybinių mokesčių inspekcijų ir muitinės įstaigų veiklos tvarkant mokesčių mokėtojų ir mokesčių įplaukų, bešeimininkio ir konfiskuoto turto apskaitą, mokesčių surinkimą ir išieškojimą.

- pateiktos bendrosios rekomendacijos dėl valstybės garantijos suteikimo investiciniams projektams bei jų įgyvendinimo priežiūros;

- atkreiptas Seimo dėmesys į tai, kad Vyriausybės įstaigos laiku neparengė valstybės sektoriaus apskaitos standartų ir instrukcijų bei metodinių nurodymų, kaip juos taikyti;

- siūlyta įsteigti Seime Valstybės ataskaitų ir audito

komiteta, orientuojant jo veiklą į darbo su Valstybės kontrolės ir kitų kontrolės institucijų ataskaitomis tęstinumą;

- siūlyta nustatyti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto apskaitos sistemą, kuri atitiktų ne tik tarptautinius standartus, bet ir Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą;

- siūlyta numatyti ir sugriežtinti valstybei nuosavybės teise priklausančių turtą atstovaujančių asmenų atsakomybę už neteisėtus veiksmus, iš dalies pakeisti valstybei priklausančių akcijų atstovavimo tvarką, sugriežtinti atsakomybę už valstybės turto privatizavimo tvarkos pažeidimus, pakeisti kai kuriuos teisės aktus, reglamentuojančius valstybės turto privatizavimą, taip pat nustatyti iš Privatizavimo fondo finansuojamų Vyriausybės patvirtintų programų vertinimo tvarką;

- siūlyta sugriežtinti atsakomybę už valstybės skolinimosi, valstybės garantijų suteikimo tvarkos pažeidimus, taip pat nustatyti Vyriausybės ataskaitos formą, skolos apskaitos, investicinių projektų ar verslo planų įgyvendinimo priežiūros, beviltiškų paskolų nurašymo tvarką;

- pateikta svarstyti statybos veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimų ir papildymų projektai;

- pateikti siūlymai dėl valstybės įstaigų ir įmonių vidaus audito tarnybų veiklą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimų;

- siūlyta numatyti viešosios įstaigos administracijos vadovo atsakomybę už neefektyvų valstybės turto valdymą;

- siūlyta keisti aplinkos apsaugos finansavimo tvarką, parengti savivaldybių gamtos apsaugos fondų ir ūkio subjektų tikrinimų tvarką reglamentuojančius teisės aktus, įgalinančius, kad regionų aplinkos apsaugos departamentus vykdyti mokesčių apskaičiavimo teisingumo bei savivaldybių gamtos apsaugos fondų panaudojimo tikslingumo kontrolę;

Pasiūlymai, pateikti vykdant ūkinės finansinės veiklos pažeidimų prevenciją

Pasiūlymų turinys	Institucija			
	Prezidentūra	Seimas	Vyriausybė	Kitos valdymo institucijos
Dėl įstatymų pakeitimų ir papildymų	-	3	9	10
Dėl kitų teisės norminių aktų pakeitimų ir papildymų	-	3	7	18
Dėl naujų kitų teisės norminių aktų iniciatyvos	-	1	7	9
Informacija dėl trūkumų, išaiškintų kontrolės procese	3	5	12	11

- pareikšta nuomonė dėl galimo neracionalaus valstybės lėšų panaudojimo vykdant identifikavimo kortelių, kelionės pasų ir tarnybinių pasų blankų gamybos paslaugų viešąjį pirkimą iš vienintelio šaltinio;

- pateikti siūlymai, kaip pagerinti valstybinio socialinio draudimo įmokų surinkimo ir išieškojimo veiksmingumą ir efektyvumą;

- pateikti siūlymai dėl Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo įstatymo nuostatų pakeitimų, leidžiančių išvengti neefektyvaus valstybės lėšų naudojimo statyboms;

- Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui buvo pateikta nuomonė dėl 1997 11 04 Nr.VIII-484 Lietuvos Respublikos žalos, padarytos neteisėtais kvotos, tardymo, prokuratūros ir teismo veiksmais, atlyginimo įstatymo 8 str. taikymo ir siūlyta reglamentuoti atgėžtinio reikalavimo taikymo tvarką.

Valstybės kontrolės iniciatyva buvo peržiūrėta trišalė sutartis dėl elektros energijos tiekimo į Baltarusiją – buvo išeliminuotas atsiskaitymo tarpininkas UAB “Baltic-SHEM”.

Be to, buvo nutrauktas konkursas dėl skolos už koncernui “Belenergo” patiektą elektros energiją reikalavimo teisės perleidimo, taip pat peržiūrėtas valstybei priklausančių akcijų AB “LISCO” privatizavimas.

2.5. Kita veikla

2.5.1. Skundų ir pareiškimų tyrimo rezultatai

Per 2000 metus gauta 533 skundai ir prašymai (iš pavienių piliečių, grupių ir kolektyvų – 410, persiūsta nagrinėti iš teisėsaugos institucijų - 15, iš ministerijų ir žinybų - 67, iš Seimo narių - 28, iš Prezidentūros - 7, iš Vyriausybės - 6).

Daugiausia piliečių pareiškimų (skundų) nagrinėjo Valstybės kontrolės centrinės įstaigos kontrolės skyriai (247), taip pat Kauno (116), Alytaus (63), Klaipėdos (36), Šiaulių ir Utenos (po 42) kontrolės skyriai.

Patikrinus piliečių skunduose bei prašymuose išdėstytus faktus, priimta 15 Valstybės kontrolės pareigūnų sprendimų, išsiųsta 209 atsakymai pareiškėjams bei įpareigojimai atitinkamoms institucijoms pašalinti nustatytus teisės aktų pažeidimus (7 lentelė).

Gautų piliečių skundų (prašymų) analizė parodė, kad 23 % iš jų buvo susiję su žemės reformos bei žemės ūkio klausimais; su socialiniais buitinais ir su gyvenamuoju plotu susijusiais klausimais – 13 %; dėl grobstymų faktų energetikos, statybos, transporto srityse - 10 %; mokslo, kultūros ir švietimo klausimais – 9,6 %, sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos klausimais - 10 %; dėl valstybės aparato funkcionavimo problemų - 3,6 %, kitais klausimais – 30,8 %.

Buvo atveju, kai piliečiai į Valstybės kontrolę kreipėsi ne jos kompetencijai priskirtais klausimais. Dėl šios priežasties 2000 metais 93 piliečių pareiškimai persiūsti tirti kitoms valstybės institucijoms.

2.5.2. Kvotos funkcijų vykdymas ir bendradarbiavimas su teisėsaugos institucijomis

Valstybės kontrolė atlieka kvotos funkcijas ir tiria įstatymu jos kompetencijai priskirtus nusikaltimus.

Kvotos skyrius 2000 metais atliko tyrimus pagal 31 tikrinimo medžiagą. Tyrimai baigti pagal 21 skyriui perduotą medžiagą - iškelta 11 baudžiamųjų bylų, 10 atvejų priimti nutarimai atsisakyti kelti baudžiamąsias bylas. Pagal 4 medžiagas sprendimai nepriimti, kadangi: tyrimui atlikti iš Generalinės prokuratūros perduoti AB “Tidė” patikrinimo dokumentai persiūsti prijungti prie baudžiamosios bylos į Tardymo valdybą prie Kauno miesto VPK, Kauno apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos tikrinimo dokumentai perduoti prijungti prie baudžiamosios bylos Tardymo departamentui prie VRM, AB “Joniškio grūdai” revizijos medžiaga perduota prijungti prie baudžiamosios bylos Tardymo skyriui prie Šilutės PK, revizijos medžiaga pagal

7 lentelė

Valstybės kontrolėje 2000 m. gautų skundų ir pareiškimų nagrinėjimo rezultatai

Kontrolės skyrius	Rezultatai			Persiūsta pagal žinybingumą	
	Priimta sprendimų	Išsiųsta raštų	Kitaip realizuota	Kitoms žinyboms	Teisėsaugos žinyboms
1. Centriniai skyriai, iš jų :	2	135	53	54	2
1.1 Valstybės turto (su Žemės ir miškų ūkio)	-	52	15	16	1
1.2 Biudžeto	-	12	-	-	-
1.3 Biudžetinių įstaigų (su Krašto apsaugos ir teisėsaugos įstg)	2	-	38	20	1
1.4 Įmonių (su Susisiekimo ir statybos)	-	48	-	12	-
1.5. Teisės	-	23	-	6	-
2. Panevėžio	-	1	9	6	-
3. Kauno	3	8	66	19	1
4. Alytaus	6	26	30	3	1
5. Klaipėdos	2	18	11	4	-
6. Šiaulių	-	6	16	5	-
7. Utenos	2	15	7	2	-
Iš viso :513	15	209	192	93	4

8 lentelė
2000 metais kvotai perduotų dokumentų tyrimo rezultatai

Iš kur gauta medžiaga (kontrolės skyrius)	Likutis	Perduota	Nagrinėjimo rezultatai		Nepriimti sprendimai	Likutis
			Iškelta b/byla	Atsiskyta kelti b/byla		
Generalinė prokuratūra	2	3	1	1	1	2
Alytaus	-	1	-	1	-	-
Utenos	-	1	-	1	-	-
Klaipėdos	1	1	1	1	-	-
Šiaulių	-	2	1		1	-
Valstybės turto	-	4	2	2	-	1
Įmonių	2	4	3	2	-	1
Budžeto	-	2	1		1	1
Kauno	-	5	-	2	1	2
Budžetinių įstaigų	1		1	-	-	-
Vyriausiasis kontrolierius informacijos apsaugai	-	1	1	-	-	-
Perduota valstybės kontrolieriaus sprendimu	-	1	-	-	-	
Iš viso	6	25	11	10	4	7

pil. A.Basko pareiškimą, gauta tyrimui atlikti iš Generalinės prokuratūros, perduota Specialiųjų tyrimų tarnybai.

Procesiniai sprendimai nepriimti pagal 7 tikrinimų medžiagas, iš kurių pagal 2 medžiagas revizijos dar nebaigtos.

Visi Kvotai perduoti tikrinimo dokumentai ir pavedimai bei jų tyrimo rezultatai pateikti 8 lentelėje.

Kaip jau minėta, 2000 metais iškelta 11 baudžiamųjų bylų:

- baudžiamoji byla pagal perduotus AB “Lietuvos energija” tikrinimo dokumentus iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 321¹ str. (“Aplaidumas ūkinėje – komercinėje veikloje”);

- baudžiamoji byla pagal perduotus UAB “Baltic-SHEM” tikrinimo dokumentus iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 275 str. 3 d. (“Turto pasisavinimas ar iššvaistymas stambiu mastu”);

- baudžiamoji byla pagal AB “Alytaus grūdai” patikrinimo dokumentus, iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 275 str. 3 d. (“Turto pasisavinimas ar iššvaistymas stambiu mastu”);

- baudžiamoji byla pagal Valstybinės kelių tiesimo įmonės reviziją, pareigūnams iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 321¹ str. (“Aplaidumas ūkinėje – komercinėje veikloje”);

- baudžiamoji byla, remiantis VĮ “Šiuolaikinio meno centras” tikrinimo dokumentais, iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 322 str. (“Aplaidus apskaitos vedimas”);

- baudžiamoji byla pagal Vilniaus m. vaikų pensionato tikrinimo dokumentus, iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 275 str. 3 d. (“Turto pasisavinimas arba iššvaistymas stambiu mastu”);

- baudžiamoji byla pagal atlikto SPAB “Lietuvos geležinkeliai” tikrinimo dokumentus, iškelta pagal požymius

nusikaltimo, numatyto LR BK 275 str. 3 d. (“Turto pasisavinimas arba iššvaistymas stambiu mastu”);

- baudžiamoji byla pagal atlikto UAB “Šiaulių autotransportas” tikrinimo dokumentus, iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 316 str. 1 d. (“Skolininko nesąžiningumas ir apgaulė”);

- baudžiamoji byla pagal atlikto “Ginklų fondo” tikrinimo dokumentus (su žyme “slaptai”), iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 285 str. 1 d. (“Piktnaudžiavimas tarnyba”).

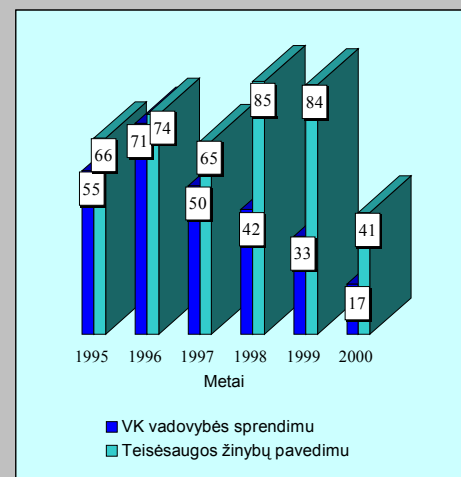
- baudžiamoji byla remiantis valstybės kontrolieriaus sprendimu perduotais AB “Mažeikių nafta” tikrinimo dokumentais, iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 275 str. 3 d. (“Turto pasisavinimas arba iššvaistymas stambiu mastu”);

- baudžiamoji byla pagal atlikto “Lėšų, skirtų Pabradės lenkų dėstomąja kalba mokyklos statybai” tikrinimo dokumentus, iškelta pagal požymius nusikaltimo, numatyto LR BK 275 str. 1 d. (“Turto pasisavinimas arba iššvaistymas”).

Pagal “Ignalinos AE”, UAB “Šiaulių aerouostas”, AB “Naftos terminalas”, “Žemės ūkio paskolų garantijų fondo”, AB “Tidė”, VĮ “Vilniaus pilių direkcija”, UAB “Medžiotojų užėiga” ir VĮ “Skalda”, UAB “Dzūkijos dujos” tikrinimo dokumentus 2000 metais priimti nutarimai atsisakyti kelti baudžiamąsias bylas.

Be to, Valstybės kontrolės kvotėjai pareigūnai 2000 metais dalyvavo Generalinės prokuratūros nutarimu sudarytose tardymo grupėse, tiriant baudžiamąsias bylas dėl UAB “Baltic-SHEM” pasisavinto ir iššvaistyto AB “Lietuvos energija” turto bei aplaidumo AB “Lietuvos energija” ūkinėje – komercinėje veikloje bei Valstybės kontrolės pareigūnams atliekant tikrinimą Krašto apsaugos ministerijoje.

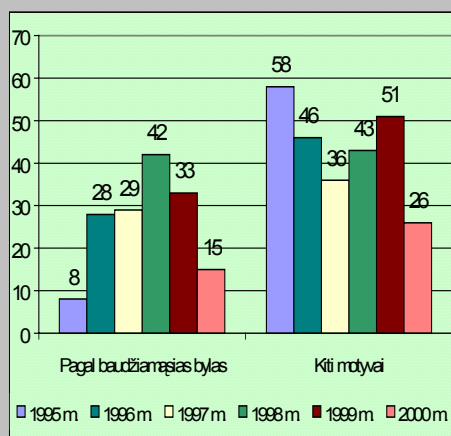
Valstybės kontrolės tikrinimo dokumentų perdavimo teisėsaugos žinyboms raida pateikta 14 diagramoje.

Metai	1995	1996	1997	1998	1999	2000
VK vadovybės sprendimu	55	71	50	42	33	17
Teisėsaugos žinybų pavedimu	66*	74*	65*	85*	84*	41*

* - iš jų Kvotos skyrėms

14 diagrama. Tikrinimo dokumentų perdavimas teisėsaugos žinyboms 1995–2000 m.

15 diagrama. 1995–2000 m. iš teisėsaugos žinybų gautų pavedimų motyvai.

Teisėsaugos žinybų pavedimu kontrolieriai patikrino ir joms perdavė 41 revizijos aktą, iš jų prokuratūroms - 19, vidaus reikalų institucijoms - 21, teismams - 1. Penkiolika pavedimų buvo susiję su revizijų atlikimu baudžiamosiose bylose, dvidešimt šeši - kitais motyvais (15 diagrama). Iš teisėsaugos žinyboms perduotų revizijų aktų nagrinėjimo rezultatų matyti, kad prokuratūros atsisakė kelti baudžiamąsias bylas pagal dvi medžiagas, teismai - pagal vieną, o vidaus reikalų institucijos baudžiamąsias bylas iškelė pagal dvi medžiagas.

76 Valstybės kontrolės pareigūnai, tikrindami įmones, įstaigas ir organizacijas teisėsaugos institucijų pavedimu, sugaišo 3350 darbo dienų. Tai sudarė 10,3 % visų tikrinimams (realizuotiems per 2000 m.) sugaištų darbo dienų (1999 metais 89 pareigūnai sugaišo 5676 darbo dienas, arba 16 % visų tikrinimams sugaištų darbo dienų, 1998 metais 69 pareigūnai sugaišo 5594 darbo dienas - 19 % visų tikrinimams sugaištų darbo dienų). Įskaičius tikrinimus, atliktus ir Kvotos skyriaus pavedimu, 100 pareigūnų sugaišo 4389 darbo dienas, arba 13,5 % visų tikrinimams sugaištų darbo dienų - tai beveik du kartus mažiau negu 1999 metais.

Valstybės kontrolės vadovybės ir kontrolės skyrių viršininkų sprendimais 2000 metais tiesiogiai prokuratūroms buvo perduota trijų tikrinimų medžiagos, iš jų pagal dvi atsisakyta kelti baudžiamąsias bylas, vieno tikrinimo dokumentai perduoti vidaus reikalų institucijoms, pagal kurią iškelta baudžiamoji byla.

2.5.3. Skundų dėl sprendimų ikiteisminio nagrinėjimo rezultatai

Valstybės kontrolierius ir jo pavaduotojai per 2000 metus gavo ir išnagrinėjo 33 skundus (1 skundu mažiau nei 1999 metais) dėl trisdešimties Valstybės kontrolės skyrių viršininkų priimtų sprendimų. Išnagrinėjus skundus ikiteisimine tvarka, 2 sprendimai (Alytaus ir Utenos kontrolės skyrių viršininkų) panaikinti, 25 sprendimų skundžiami

reikalavimai palikti galioti, atmetant pareiškėjų skundus, vieno sprendimo apskūstas reikalavimas panaikintas (Klaipėdos kontrolės skyriaus viršininko), dviejų – pakeisti iš dalies (Krašto apsaugos ir teisėsaugos įstaigų ir Klaipėdos kontrolės skyrių viršininkų).

Vienas pareigūnas apskundė Žemės ir miškų ūkio kontrolės skyriaus viršininko priimtą sprendimą dėl reikalavimo patraukti drausminėn atsakomybėn - pareiškėjo skundas atmestas. Šeši pareigūnai apskundė Biudžetinių įstaigų, Panevėžio, Žemės ir miškų ūkio, Alytaus kontrolės skyrių viršininkų sprendimus dėl reikalavimų patraukti juos materialinėn atsakomybėn - sprendimų reikalavimai palikti galioti. 4 pareigūnai apskundė Utenos, Panevėžio, Alytaus kontrolės skyrių viršininkų priimtus sprendimus dėl jiems skirtų bendra 5600 Lt suma piniginių nuoskaitų. Valstybės kontrolieriaus sprendimu vienam pareigūnui Utenos kontrolės skyriaus viršininko paskirta 3000 Lt pinigine nuoskaita panaikinta.

Valstybės kontrolieriui ir jo pavaduotojams buvo apskūsti sprendimų reikalavimai išieškoti 2506274,53 Lt į valstybės biudžetą. Išnagrinėjus šiuos skundus, vieno sprendimo reikalavimas pakeistas, sumažinant išieškojimo į valstybės biudžetą sumą 17222,5 Lt (Krašto apsaugos ir teisėsaugos įstaigų kontrolės skyrius), kitų sprendimų reikalavimai palikti galioti. Taip pat buvo apskūsti sprendimų reikalavimai išieškoti 188882,05 Lt į valstybinius fondus. Valstybės kontrolieriaus pavaduotojo sprendimu, nurodant motyvus, išieškojimo į valstybinius fondus suma sumažinta 10215,52 Lt (Klaipėdos kontrolės skyriaus viršininko sprendimas).

2.5.4. Teismuose nagrinėtų civilinių bylų rezultatai

Lietuvos Respublikos teismuose 2000 m. sausio 1 d. buvo likusios neišnagrinėtos 35 bylos, kuriose dalyvavo Valstybės kontrolės atstovai (1999 m. sausio 1 d. buvo likusios neišnagrinėtos 47 bylos). Šalies teismai 2000 metais

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖS ĮSTATYMAS

1995 M. GEGUŽĖS 30 D. Nr. I-907
Vilnius

36 straipsnis. Valstybės kontrolieriaus, jo pavaduotojų ir kontrolės skyrių viršininkų sprendimai.

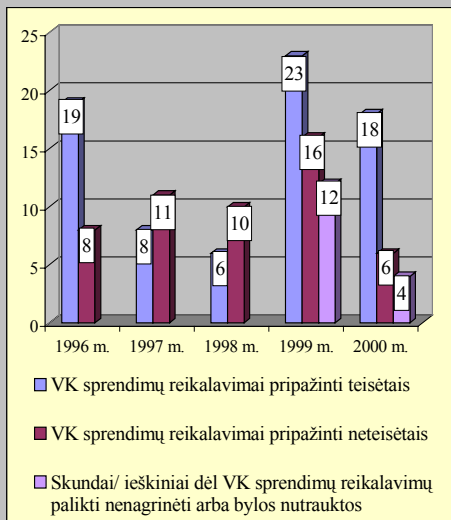
Valstybės kontrolierius, jo pavaduotojai ir kontrolės skyrių viršininkai, vykdydami savo įgaliojimus, priima sprendimus dėl tikrinimų valstybės ir savivaldybės institucijų bei ūkio subjektų ūkinės ir finansinės veiklos pažeidimų.

37 straipsnis. Valstybės kontrolieriaus, jo pavaduotojų ir kontrolės skyrių viršininkų sprendimų apskundimo tvarka.

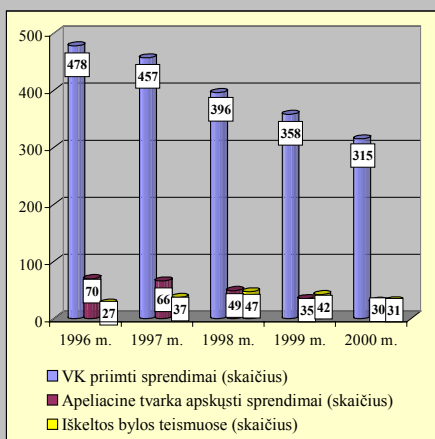
Kontrolės skyrių viršininkų sprendimai per 10 dienų nuo jo gavimo dienos gali būti apskūsti valstybės kontrolieriui arba jo pavaduotojams.

Valstybės kontrolieriaus ar jo pavaduotojų sprendimai gali būti apskūsti teismui per 10 dienų nuo jų gavimo dienos. Kreipimasis į teismą nesustabdo Valstybės kontrolieriaus ar jo pavaduotojų sprendimų vykdymo, jei teismas nenusprendžia kitaip.

16 diagrama. Valstybės kontrolės priimtų

sprendimų, apeliacinių sprendimų ir iškeltų bylų teismuose dinamika.

17 diagrama. Teismuose nagrinėtų ieškininių reikalavimų rezultatų dinamika

iškėlė 31 bylą (16, 17 diagramos) (1999 metais - 42 bylas). Iš jų: 18 bylų - pagal skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės sprendimų reikalavimų panaikinimo, 1 bylą - pagal Valstybės kontrolės ieškinį, 6 bylas - pagal ūkio subjektų ir kitų juridinių asmenų ieškinius vykdamas Valstybės kontrolės sprendimus, 1 bylą – asmenims, vykdžiusiems Valstybės kontrolės sprendimą, 1 bylą - dėl Valstybės kontrolės pareigūno paskirtos administracinės baudos ir 4 bylas, nesusijusias su Valstybės kontrolės vykdomomis kontrolės funkcijomis.

Šalies teismuose 2000 metais iškeltose 18 bylų pagal skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės priimtų sprendimų buvo apskūsti šių Valstybės kontrolės skyrių sprendimai: po 3 - Valstybės turto, Alytaus bei Klaipėdos kontrolės skyrių, po 2 - Biudžetinių įstaigų ir Žemės ir miškų ūkio kontrolės skyrių ir po 1 – Įmonių, Pramonės, ryšių ir energetikos, Panevėžio ir Šiaulių kontrolės skyrių.

Šalies teismuose 2000 metais iškeltose bylose pagal skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės sprendimų panaikinimo buvo skundžiami 27 Valstybės kontrolės sprendimų reikalavimai. Iš jų: 2 - dėl paskirtų 2500 Lt piniginių nuoskaitų, 2 - dėl 238305,13 Lt pervedimo į valstybės biudžetą, 9 - dėl darbuotojų patraukimo materialinė atsakomybėn už padarytą žalą, 2 - dėl 1081560,7 Lt pervedimo į valstybės biudžetą dotacijų ir asignavimų, panaudotų pažeidžiant teisės aktus, 1 - dėl 2477407,2 Lt mokesčių ir sankcijų išieškojimo į valstybės biudžetą, 1 - dėl darbuotojų patraukimo drausminėn atsakomybėn bei 10 kitų reikalavimų.

Valstybės kontrolė, gindama AB “Lietuvos energija” interesus, 2000 metais pareiškė ieškinį dėl 1998 m. sausio 26 d. elektros energijos tiekimo sutarties ir papildomų susitarimų tarp AB “Lietuvos energija”, UAB “Baltic-SHEM” ir Baltarusijos koncerno “Belenergo” dalinio nutraukimo.

Pagal ūkio subjektų ieškinius, vykdamas Valstybės kontrolės Biudžetinių įstaigų kontrolės skyriaus sprendimų

įpareigojimus, buvo iškeltos 6 bylos. Keturis ieškinius teismuose pareiškė Kultūros ministerija dėl 8288,58 Lt išieškojimo iš darbuotojų ir 5000 Lt iš audito TŪB “Kabašinskas ir partneriai”. Vieną ieškinį pareiškė SP UAB “Lietuvos paminklai” dėl 65267 Lt nepagrįstų išlaidų išieškojimo iš UAB “Fondas statyboms vystyti” ir 29791 Lt - iš UAB “Aukštinė”. Valstybinė respublikinė sporto renginių valdyba pareiškė ieškinį dėl pripažinimo negaliojančiais turto perdavimo-priėmimo aktų. 2000 m. teismuose buvo iškelta 1 byla dėl Valstybės kontrolės pareigūno paskirtos administracinės baudos, 1 byla - pagal ūkio subjekto ieškinį kitam ūkio subjektui, vykdušiam Valstybės kontrolės sprendimą, ir 4 bylos, nesusijusios su Valstybės kontrolės vykdomomis kontrolės funkcijomis.

Šalies teismai, kuriose dalyvavo Valstybės kontrolės atstovai, 2000 metais išnagrinėjo 22 bylas: 15 civilinių ir administracinių bylų - pagal tikrintų ūkio subjektų skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės pareigūnų sprendimų, 4 - pagal kitų asmenų, vykdančių Valstybės kontrolės sprendimus ar ieškinius, 1 - pagal Valstybės kontrolės ieškinį, 1 - pagal ieškinį asmenims, vykdušiams Valstybės kontrolės sprendimų reikalavimus, 1 - dėl Valstybės kontrolės pareigūno paskirtos administracinės baudos.

Bylų nagrinėjimo 2000 metais rezultatai tokie: 17 bylų išnagrinėta iš esmės priimant sprendimus (11 – pagal tikrintų ūkio subjektų skundus dėl Valstybės kontrolės sprendimų, 4 – pagal ūkio subjektų ieškinius, vykduant Valstybės kontrolės sprendimus, 1 – pagal Valstybės kontrolės ieškinius, 1 – pagal Valstybės kontrolės pareigūno paskirtos administracinės baudos), 4 bylos nutrauktos (3 - pagal tikrintų ūkio subjektų skundus dėl Valstybės kontrolės sprendimų, 1 – pagal ūkio subjektų ieškinius kitiems ūkio subjektams) ir 1 pareiškimas paliktas nenagrinėtas.

- Pagal tikrintų ūkio subjektų skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės sprendimų buvo baigta nagrinėti 15 bylų, kuriose buvo vertinamas 14 Valstybės kontrolės sprendimų 24 reikalavimų teisėtumas. Iš esmės išnagrinėta 11 bylų: 18 Valstybės kontrolės sprendimų reikalavimų pripažinti teisėtais, 6 reikalavimai - neteisėtais. 3 bylos nutrauktos

9 lentelė
2000 m. teismuose baigtos bylos pagal ūkio subjektų skundus dėl Valstybės kontrolės pareigūnų sprendimų.

	Kontrolės skyriai							Iš viso
	Valstybės turto	Krašto apsaugos ir teisė-saugos įstg.	Pramonės, ryšių ir energetikos	Žemės ir miškų ūkio	Alytaus	Klaipėdos	Utenos	
Apskūsti sprendimai	3	1	2	1	3	2	2	14
Baigtos bylos	3	2	2	1	3	2	2	15
Iš esmės išnagrinėtos bylos	2	1	2	1	2	1	2	11
Nutrauktos bylos	-	1	-	-	1	1	-	3
Palikti pareiškimai nenagrinėti	1	-	-	-	-	-	-	1
Apskūsti reikalavimai	3	2	2	1	6	3	7	24
Teisėti reikalavimai	3	1	-	1	6	3	4	18
Neteisėti	-	1	2	-	-	-	3	6

(vienoje byloje pareiškėjas atsisakė nuo skundo, kitoje - sudaryta taikos sutartis, trečia - nutraukta kaip nežinybinga teismui), vienas skundas paliktas nenagrinėtas – pareiškėjas atsiėmė pareiškimą (9 lentelė).

Pagal skundus (prašymus) dėl paskirtų piniginių nuoskaitų panaikinimo.

Teismuose 7 pareigūnai reikalavo panaikinti Valstybės kontrolės pareigūnų paskirtas 23290,44 Lt pinigines nuoskaitas. Teismai 4 Valstybės kontrolės pareigūnų sprendimus dėl piniginių nuoskaitų paskyrimo pripažino teisėtais, nors 2 pareigūnams nuoskaitų dydį sumažino 4378 Lt, ir 11450,87 Lt piniginių nuoskaitų paskyrimą 3 pareigūnams - neteisėtais.

Pagal skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės pareigūnų įpareigojimo patraukti pareigūnus ar darbuotojus materialinę ar drausminę atsakomybę.

Buvo pareikalauta panaikinti 3 Valstybės kontrolės pareigūnų įpareigojimus patraukti pareigūnus ir darbuotojus materialinę atsakomybę, iš kurių 2 teismas panaikino, o 1 pripažino teisėtu. Valstybės kontrolės sprendimas dėl vieno pareigūno patraukimo drausminę atsakomybę buvo pripažintas teisėtu.

Pagal skundus (prašymus) dėl Valstybės kontrolės pareigūnų reikalavimo sumokėti į valstybės biudžetą nesumokėtus mokesčius ir sankcijas.

Buvo pareikalauta panaikinti 5 tokio pobūdžio reikalavimus dėl 3826082,6 Lt. Teismai patenkino 1 skundą dėl 3034473 Lt sumokėjimo į valstybės biudžetą, Valstybės kontrolės pareigūnų 4 sprendimai dėl 791609,6 Lt buvo pripažinti teisėtais.

Pagal skundus (prašymus) dėl reikalavimų pervesti lėšas į valstybės biudžetą.

Buvo pareikalauta panaikinti 3 tokio pobūdžio reikalavimus dėl 252186,84 Lt. Teismai visus Valstybės kontrolės pareigūnų sprendimus pripažino teisėtais.

Pagal skundus (prašymus) dėl reikalavimų padidinti valstybei priklausantių akcijų skaičių.

Teismams buvo apskūsti du Valstybės kontrolės pareigūnų sprendimai dėl 36597328 Lt vertės valstybei

priklausančių akcijų padidinimo. Vienas pareiškimas paliktas nenagrinėtu, pareiškėjui atsiėmus pareiškimą, kita byla nutraukta, praleidus apskundimo terminą.

- *Pagal ūkio subjektų ieškinius, vykdant Valstybės kontrolės sprendimus, išnagrinėtos 4 bylos. Visi ieškiniai atmesti.*

- *Dėl Valstybės kontrolės pareigūno paskirtos administracinės baudos išnagrinėta 1 byla – teismas skundą patenkino, baudą panaikino.*

- *Pagal ūkio subjektų ieškinius kitiems ūkio subjektams, vykdžiusiems Valstybės kontrolės sprendimų reikalavimus (Valstybės kontrolė – trečiuoju asmeniu), baigta viena byla, kuri ieškovo prašymu nutraukta jam atsisakius nuo ieškinio.*

- *Pagal Valstybės kontrolės ieškinius teismuose išnagrinėta 1 byla. Valstybės kontrolė, ginanti valstybės turtinius interesus, buvo pareiškusi ieškinį buvusiam Kauno apskrities valdytojui P.Mikelioniui dėl 2055 Lt žalos, atsiradusios perkant paslaugas ne konkurso būdu, išieškojimo. Kauno apylinkės teismas 199911 10 priėmė sprendimą, kuriuo Valstybės kontrolės ieškinį patenkino. Kauno apygardos teismas 2000 01 24 Apylinkės teismo sprendimą panaikino.*

Šalies teismuose 2001 01 02 liko neišnagrinėtos 44 bylos, kuriose dalyvauja Valstybės kontrolės atstovai.

2.6. VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Valstybės kontrolei 2000 metais iš valstybės biudžeto buvo skirta 14045 tūkst. Lt. Finansų ministerija pervedė 13993,8 tūkst. Lt, tai yra 51,2 tūkst. Lt mažiau.

Iš Lietuvos valstybės biudžeto Valstybės kontrolei 2000 metais Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu skirta ir sąmata patvirtinta 13895,0 tūkst. Lt asignavimų, tačiau per finansinius metus institucija gavo 13859,3 tūkst. Lt, negauta – 35,7 tūkst. Lt asignavimų, iš to skaičiaus: darbo užmokesčiui – 12,3 tūkst. Lt, kitoms išlaidoms prekėms ir paslaugoms – 23,4 tūkst. Lt.

Duomenys apie minėtu įstatymu Valstybės kontrolei skirtus, gautus ir panaudotus asignavimus pateikti 10 lentelėje:

10 lentelė

(tūkst. Lt)

Asignavimai	Patvirtinta pagal sąmatą	Gauti asignavimai	Negauta asignavimų	Panaudoti asignavimai (kasnės išlaidos)
Iš viso asignavimų paprasčiausioms išlaidoms:	13895,0	13859,3	35,7	13859,3
Iš jų:				
Darbo užmokesčiui	9624,0	9611,7	12,3	9563,5
Įnašams socialiniam draudimui	2911,0	2911,0	-	2910,0
Kitoms išlaidoms prekėms ir paslaugoms	1360,0	1336,6	23,4	1385,8

Iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais: 2000 08 21 Nr.948 ir 2000 12 15 Nr.1457 skirta 150,0 tūkst. Lt: 70,0 tūkst. Lt - pasitelktiems specialistams (ekspertams) už darbą sumokėti bei 80,0 tūkst. Lt – pagrindinėms priemonėms (kompiuterinei technikai) įsigyti. Faktiškai gauta: 59,6 tūkst. Lt pasitelktiems specialistams (ekspertams) už darbą sumokėti bei 74,9 tūkst. Lt – pagrindinėms priemonėms (kompiuterinei technikai) įsigyti.

Duomenys apie asignavimų iš Vyriausybės rezervo fondo skyrimą, gavimą ir panaudojimą pateikta 11 lentelėje:

11 lentelė

(tūkst. Lt)

Asignavimai	Skirta lėšų	Gautos lėšos	Negauta lėšų	Panaudotos lėšos
Pasitelktiems specialistams (ekspertams) už darbą sumokėti	70,0	59,6	10,4	59,0
Pagrindinėms priemonėms (kompiuterinei technikai)	80,0	74,9	5,1	74,9

Valstybės kontrolės vidaus auditorė konstatuoja:

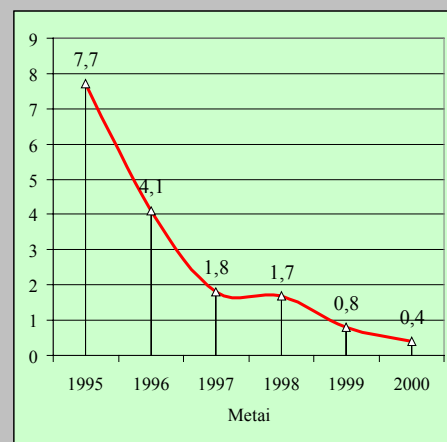
- Institucija visus gautus valstybės biudžeto asignavimus panaudojo pagal paskirtį.
- Valstybės kontrolės valstybės biudžeto išlaidų sąmatų vykdymo metinė atskaitomybė visais reikšmingais atžvilgiais teisingai atspindi institucijos finansinę padėtį atskaitomybės sudarymo dienai ir yra parengta pagal galiojančius teisės aktus.

12 lentelė

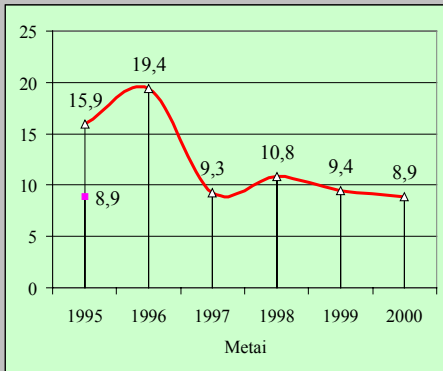
Valstybės kontrolės 2000 metų veiklos,
taikant ekonomines sankcijas, rezultatai

tūkst. Lt

Eil. Nr.	R o d i k l i a i	Reikalau- ta	Išieškota pagal sprendimus		
			2000 m.	Ankstes- nių metų	Iš viso
1.	Į valstybės biudžetą išieškota neteisėtai panaudotų lėšų, priskaičiuotų mokesčių, ekonominių sankcijų ir kt.	5489,9	2404,1	2263,8	4667,9
2.	Į valstybės biudžetą iš kaltų pareigūnų išieškota piniginių nuoskaitų ir administracinių nuobaudų	36,9	31,9	45,4	77,3
3.	Į valstybės fondus ir savivaldybių biudžetus sugrąžinta ne pagal paskirtį panaudotų lėšų bei išieškota į soc. draudimo biudžetą	1939,2	216,4	96,1	312,5
4.	Į biudžetus ir valstybinius fondus išieškota, iš viso (1+2+3)	7466,0	2652,4	2405,3	5057,7
5.	Valstybinėms įmonėms (įstaigoms) sugrąžinta lėšų	81168,8	78316,1	703,9	79020
6.	Neteisėto valstybei ir savivaldybėms priklausančių akcijų vertės sumažinimo panaikinimas	50851,5	39283,8	670,8	39954,5
7.	Iš materialiai atsakingų asmenų (už padarytus trūkumus) išieškota	16,4	15,2	-	15,2
8.	Bendras veiklos, taikant ekonomines sankcijas, rezultatas (4+5+6+7):	139502,7	120267,6	3780,0	124047,4
9.	Valstybės kontrolės biudžetinio išlaikymo išlaidos		13993,8		13993,8
10.	Valstybės kontrolės veiklos biudžetinio efektyvumo koeficientas (4:9)		0,2		0,4
11.	Valstybės kontrolės veiklos ekonominio efektyvumo koeficientas (8:9)		8,6		8,9

18 diagrama. Valstybės kontrolės veiklos biudžetinio efektyvumo koeficiento dinamika

19 diagrama. Valstybės kontrolės ekonominio efektyvumo koeficiento dinamika.

Valstybės kontrolės 2000 metų biudžetinio efektyvumo koeficientas (visais būdais į valstybės ir savivaldybių biudžetus ir fondus išieškotų pinigų santykis su faktinėmis institucijos išlaikymo išlaidomis), skaičiuojant kaupiamuoju apskaitos metodu (įskaitant ir ankstesniais metais priimtus sprendimus), sudarė 0,4 (1999 m. - 0,8). Kitaip tariant, už kiekvieną Valstybės kontrolei išlaikyti iš valstybės biudžeto skirtą litą valstybei *pinigais* gražinta 0,4 lito (12 lentelė). Biudžetinio efektyvumo koeficientas mažėja, nes 1998 metais panaikintas Valstybės kontrolės įstatymo straipsnis, suteikiantis teisę išieškoti mokėtojų nesumokėtus mokesčius bei ekonomines sankcijas (1998 04 07 Valstybės kontrolės įstatymo 2, 10, 11, 35, 37, 42 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas). Be to, vykdant Seimo nutarimą, iš esmės atsisakyta lėšų išieškojimo iš valstybės institucijų bei biudžetinių įstaigų, o už nustatytus įstatymų pažeidimus įstaigų vadovams taikoma personalinė atsakomybė.

Valstybės kontrolės veiklos bendro ekonominio efektyvumo koeficientas 2000 metais buvo lygus 8,9 (visais būdais gražintų valstybei bei valstybinėms įmonėms, įstaigoms lėšų sumos bei turto vertės santykis su Valstybės kontrolės biudžetinio išlaikymo išlaidomis). Kitaip tariant, kiekvienas institucijai išlaikyti valstybės skirtas litas gražino valstybei 9 litus *pinigais ar kitu turtu*. Valstybės kontrolės 1995-2000 m. veiklos biudžetinio ir ekonominio efektyvumo koeficientų dinamika pavaizduota 18, 19 diagramose.

3. VEIKLOS PROBLEMOS IR TOLESNIS VYSTYMAS

Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, vykdydama Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Valstybės kontrolės įstatyme numatytas funkcijas, susiduria su tam tikromis problemomis, kurias būtina kiek galima greičiau spręsti.

3.1. Valstybiniame sektoriuje neišvystyta vidaus audito sistema, o savivaldybių kontrolierių tarnybos dirba nepakankamai efektyviai. Esant tokiai situacijai, Valstybės kontrolė, kaip aukščiausioji kontrolės institucija, negali užtikrinti tinkamos valstybės finansų kontrolės.

3.2. Neužtikrintas Valstybės kontrolės ataskaitų įgyvendinimo tęstinumas aukščiausiu lygiu.

Šiam darbui atlikti Seime būtina įsteigti Valstybinio audito ataskaitų komitetą. Valstybės kontrolė galėtų bendradarbiauti apibrėžiant šio komiteto funkcijas.

3.3. Atsisakyti Valstybės kontrolei nebūdingų kvotos bei revizijų atlikimo funkcijų ir pereiti prie klasikinio audito procedūrų.

3.4. Būtina užtikrinti Valstybės kontrolės finansinį nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios.

Valstybės kontrolės asignavimų dydis turi būti nustatomas ir skiriamas Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komiteto teikimu, kaip tai numato Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas.

Taip pat turi būti užtikrintas nepriklausomumas planuojant audito darbą, t.y. būtina išvengti išorės subjektų kišimosi į šį procesą.

Valstybės kontrolė, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos derybinėje pozicijoje “Finansų kontrolė” (28 derybinis skyrius) Europos Sąjungos keliamus reikalavimus išorės auditui dėl tarptautinių audito standartų taikymo, taip pat Europos Sąjungos valstybių aukščiausiųjų audito institucijų bei SIGMOS rekomendacijas, šiuo metu rengia Valstybės kontrolės strateginio vystymo planą 2001-2005 metams, naujus teisės aktus, reguliuojančius Valstybės kontrolės veiklą. Jie apims visus audito tipus, patobulins bendravimą su Lietuvos Respublikos Seimu. Jais vadovaujantis bus atliekamas šiuolaikinis valstybinio sektoriaus auditas.

Be to, Valstybės kontrolė ateityje stengsis teikti ataskaitas apie audito darbo rezultatų įgyvendinimą ir bandys nustatyti savo veiklos įtaką daugiau ankstesnių rekomendacijų įgyvendinimo atžvilgiu nei išieškotų sumų atžvilgiu, teiks ataskaitas apie vadovavimo ir kontrolės sistemų bei procedūrų tobulinimą ir apie įstatymų ir taisyklių bei nuostatų pakeitimus.